

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi
Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 28 Sayı/No: 2 Aralık/December 2024

**Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin
İstemi ile Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş (TMK m. 206)**

Transition to an Extraordinary Property Regime at the
Request of One Spouse under the Acquired Property Regime
(Turkish Civil Code Art. 206)

  Av. Arb. Mehtap ŞAHİN ALTINTAŞ*

 10.60002/ebyuhfd.1523741

ÖZ

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun "Aile Hukuku" kitabının "Eşler Arasındaki Mal Rejimi" başlıklı bölümünde, eşlerin evlenmeden önce ve evlilik süresince edindikleri taşınır, taşınmaz mallar ile para gibi malvarlıklarını yönetme; bu malvarlığı değerlerinden yararlanma ve evlilik sona erdiğinde tasfiyeye ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Eşler, kanunda yer alan seçimlik mal rejimlerinden herhangi birini seçmedikleri takdirde yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olurlar. 1926 tarihli Türk Kanunu Medenîsinde "Mal Ayrılığı Rejimi", 2002 tarihli Türk Medenî Kanununda ise "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi" yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Eşler, Kanunda belirtilen mal rejimlerinden herhangi birini seçme imkânına sahiptir. Ancak bu serbesti eşleri ekonomik olarak her zaman korumamakta, bazı durumlarda hâkimin müdahalesini

* İstanbul Barosu.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 28.07.2024 | **Kabul/Accepted:** 23.10.2024.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Mehtap Şahin Altıntaş, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin İstemi ile Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş (TMK m. 206)", EBYÜ-HFD, C. 28, S. 2, Aralık 2024, (793-831).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

bir zorunluluk haline getirmektedir. TMK m. 206 hükmü bu bağlamda haklı sebeplerin varlığı halinde mevcut mal rejiminin hâkim kararı ile olağanüstü mal rejimine dönüşmesinin önünü açan, evlilik birliğini bilhassa ekonomik yönüyle koruyucu bir düzenleme mahiyetindedir. Çalışmamızda, Yargıtay ve doktrin görüşleri ışığında madde hükmü ve uygulamadaki yansımaları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yasal Mal Rejimi, Olağan Mal Rejimi, Mal Ayrılığı Rejimi, Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş, Haklı Neden.

ABSTRACT

The section titled “Regime of Property Between Spouses” in the “Family Law” book of the Turkish Civil Code No. 4721 regulates the management of movable and immovable properties, as well as assets such as money, acquired by spouses before and during marriage; the utilization of these assets; and the provisions for their liquidation upon the termination of the marriage. If spouses do not choose any of the optional property regimes specified in the law, they are subject to the statutory property regime of participation in acquired property. While the “Regime of Separation of Property” was the statutory property regime in the Turkish Civil Code of 1926, the “Regime of Participation in Acquired Property” was adopted in the Turkish Civil Code of 2002. Spouses have the freedom to choose any of the property regimes stipulated in the law. However, this freedom does not always provide economic protection to spouses and, in some cases, necessitates judicial intervention. Article 206 of the Turkish Civil Code, in this context, is a provision that allows the existing property regime to be transformed into an extraordinary property regime by court decision in the presence of justified reasons, thereby offering protection to the marriage union, particularly from an economic perspective. This study examines the provision and its reflections in practice in light of the views of the Court of Cassation and academic opinions.

Keywords: Statutory Property Regime, Ordinary Property Regime, Separation of Property Regime, Transition to Extraordinary Property Regime, Justified Reason.

GİRİŞ

4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu¹ ile evlilik birliğinde eşlerin malvarlıklarına dair hükümler “Eşler Arasındaki Mal Rejimi” başlığı altında, 202. ve 281. maddeler arasında ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre, eşlerin malvarlıklarına ilişkin hususların evlilik birliği boyunca bir rejime tabi olması zorunludur.

Evlilik birliği devam ederken, eşler arasında yaşanan çatışmalar sıklıkla ekonomik sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bu sorunların evlilik birliği açısından bir tehdit olmasını önleme düşüncesiyle Türk Medenî

1 RG. 8/12/2001, S. 24607.

Kanunu düzenlemesinde eşler arasında boşanmaya gitmeden mal rejiminde değişiklik yapılmasının yolu açılmıştır. Bu korumanın özünde, evlilik birliğinin sürekliliğinin korunması düşüncesi gizlidir.

Bazı koşulların varlığı halinde mevcut mal rejiminden mal ayrılığına geçiş, tarafların ortak iradesine bırakılmamış, hâkim kararıyla ya da kanun gereği de kendiliğinden mal ayrılığına geçiş mümkün kılınmıştır. Olağanüstü mal rejimine geçişe olanak tanıyan düzenlemelerin ortak amacı, tarafların iktisadî menfaatlerinin korunmasıdır. Bu düzenlemelerle eşlerden birinin ekonomik faaliyetlerinin ortak yaşamı tehlikeye sokması durumunda diğer eşin ve bazı durumlarda alacaklıların korunması da amaçlanmıştır.

Bu çalışmada öncelikle eşler arasındaki mal rejimleri “Olağan - Olağanüstü” ayırımı çerçevesinde incelenerek “Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş” başlığı altında yasal düzenlemeler, örnekler, doktrin görüşleri ile Yargıtay içtihatları üzerinden detaylandırılacaktır.

I. MAL REJİMLERİ

Mal rejimleri “Evlilik halinde eşlerin gerek evlilik süresince, gerek evlilik son bulduğunda malvarlıkları üzerindeki hak ve yükümlülüklerini tayin eden kurallar topluluğu²” olarak tanımlanmaktadır.

Evlilik birliği içinde eşler arasındaki ilişkinin sevgi, saygı, sadakat, paylaşılan ortak anlamlar gibi manevî yönleri ağır basarken; yaşam boyu sürecek bir yol arkadaşlığını da içeren bu birliktelik yeme, içme, barınma, ekonomik yaşamı idame ettirme gibi zorunlu ihtiyaçların karşılanmasını da gerektirmektedir. Modern toplumlarda her biri başlı başına bir hizmet sektörününün konusunu oluşturan bu ihtiyaçlar, eşler arasında ortak bir bütçeden karşılanmaktadır. Dolayısıyla eşler arasında ekonomik ilişkiler, çoğu zaman en kapsamlı çözümlere ihtiyaç duyulan mecralardan birini teşkil etmektedir³.

2 Mustafa **Dural**/Tufan **Öğüz**/Mustafa Alper **Gümüş**, Türk Özel Hukuku – III (Aile Hukuku), Gözden Geçirilmiş 19. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2024, s. 219; Ahmet Mithat **Kılıçoğlu**, Medenî Kanun’umuzun Aile - Miras Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, Genişletilmiş 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2014, s. 183 (Kısaltma: Yenilikler); Zafer **Zeytin**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021, s. 35; Ömer Uğur **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, Genişletilmiş 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 84; Bilge **Özcan**, Aile Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s. 395.

3 Mehmet Beşir **Acabey**, Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Turhan Kitabevi, Ankara 2020, s. 1-2 (Kısaltma: Katılma Rejimi).

743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi⁴ eşler arasında yasal mal rejimi olarak “Mal Ayrılığı” rejimini öngörmekteydi. Bu rejim, Türk toplumunun yaygın örf ve âdetlerine göre erkeğin karısının parasına dokunmaması yönündeki sosyal algıya yakınlığı⁵, kökeninin eski Türklere uzanması, İslâm Hukukuna uygunluğu, uygulama kolaylığı, kadına bağımsız bir statü kazandırması ve ona da tıpkı erkek gibi kendi malvarlığı üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilme imkânı sunması, eşler ile üçüncü kişiler arasında kurulacak ilişkilerde şeffaflık sağlaması gibi avantajlarıyla savunulmaktaydı⁶. Ayrıca tasfiye aşamasında malvarlığının bölüşülmesi de bu rejimde daha kolay ve pratik olduğundan, o dönemde bu rejim yasal mal rejimi olarak benimsenmişti⁷. Seçimlik mal rejimleri ise “Mal Ortaklığı” ve “Mal Birliği” öngörülmekteydi⁸.

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ile eşler arasındaki mal rejimleri kural (yasal) mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi (TMK m.202/f.1, 218-241), seçimlik mal rejimleri (TMK m.202/f.2, 242-281) ve çalışmamızın konusu olan olağanüstü mal rejimi (TMK m. 206-212) olarak düzenlenmiştir⁹. Edinilmiş mallara katılma rejimi, “Eşlerin evlenmeden önce veya sonra, mallarının yönetimi ve paylaşımı hususunda mal rejimi sözleşmesi yapmadıkları, herhangi bir tercihte bulunmadıkları takdirde yasadan ötürü, kendiliğinden tabi olacakları mal rejimi¹⁰” olarak tanımlanmaktadır. TMK m. 202 düzenlemesi uyarınca “Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. Eşler mal rejimi sözleşmesi ile kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler”.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin temel mantığı, rejimin tasfiyesi halinde evlilik süresince bir eşin edindiği mallarda diğer eşin hak sahibi olduğu prensibidir. Böylece Kanunun gerekçesinde¹¹ de belirtildiği gibi,

4 RG.17/2/1926, S. 339.

5 Şükran Şıpka, Türk Aile Hukukunda Karı Koca Mal Rejimleri Sisteminde Yapılmak İstenen Düzenlemeler Hakkında Düşünceler, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan (Kitaptan Bölüm), 2005, s. 354-359.

6 Veysel Nargül, “Karı-Koca Mallarının İdaresi Üzerine Mukayeseli Bir Etüd”, İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi, S. 29, 2012, s. 193.

7 Acabey, Katılma Rejimi, s. 194.

8 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 219.

9 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 133.

10 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 219-220; Nazif Kaçak, Açıklamalı – İçtihatlı Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşımı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012, s. 89; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 183; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 134.

11 Türkiye Büyük Millet Meclisi, https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss7_23_Madde_Gerekceleri_1.pdf, E.T. 18.05.2021.

herhangi bir işte çalışmadığı halde evlilik birliği içinde tüm malvarlığının edinilmesine farklı biçimlerde katkı sağlayan eşin emeği de dikkate alınarak, eşler arasında dengeli ve hakkaniyete uygun bir ekonomik adalet sağlanması amaçlanmaktadır¹².

Kanun koyucu yasal mal rejimi dışında seçimlik mal rejimlerinden dilediklerini seçme hususunda eşlere seçme imkânı tanımıştır. Eşler akdedecekleri bir sözleşme ile mal rejimi türlerinden herhangi birini benimseyebilirler (TMK m. 202/II). Seçimlik mal rejimleri, “Mal Ayrılığı Rejimi (TMK m. 242-243)”, “Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi (TMK m. 244- 255)”, “Mal Ortaklığı Rejimi (TMK m. 256- 281)”dir. Eşlerin Türk Medenî Kanununda öngörülenler dışında bir mal rejimi benimsemeleri mümkün olmadığı gibi, rejimlerin muhtevalarındaki değişiklikler de yine Kanun’un öngördüğü sınırlamalara tabidir. Birden çok mal rejiminin hükümlerini birleştirerek karma bir mal rejiminin benimsenmesine ise cevaz verilmemiştir¹³.

II. OLAĞAN – OLAĞANÜSTÜ MAL REJİMİ

Türk Medenî Kanunu’nda olağan-olağanüstü mal rejimi ayrımı açıkça düzenlenmemiştir. Kanun olağanüstü mal rejiminin aksine “Olağan Mal Rejimleri” tarzında bir ifadeye yer vermemiştir. Bununla birlikte olağan mal rejimlerinin varlığını, TMK m. 206’nın üst başlığı olan “Olağanüstü Mal Rejimi” ifadesinden çıkarmak mümkündür. Buna göre olağanüstü mal rejimi dışındaki mal rejimleri “Olağan Mal Rejimleri” olarak tanımlanabilir¹⁴.

Olağanüstü mal rejimi, TMK m. 206-212 maddelerinde düzenlenen “Mal Ayrılığı Rejimini” ifade ederken; olağan mal rejimleri ise, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi (TMK m. 218- 241)”, “Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi (TMK m. 244- 254)”, “Mal Ortaklığı Rejimi (TMK m. 256- 281) ve seçimlik mal rejimi olarak benimsendiği durumlarda “Mal Ayrılığı Rejimi (TMK m. 242-243)” olarak sıralanmaktadır. Kanunun öngördüğü olağanüstü hâllerde kanun gereğince (TMK m. 209) ya da hâkim kararıyla (TMK m.206, m.210) mal ayrılığı rejimine geçilmesi mümkündür¹⁵.

Türk aile yapısının temeli olan evlilik birliğinin ayakta tutulmasına büyük önem veren kanun koyucu, bu birliğin korunmasına yönelik bir tedbir mahiyetinde ve son çare olan olağanüstü mal rejimi hükümlerini

12 Zeytin, Tasfiye, s. 36; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 79-80.

13 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 107 vd.

14 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 135.

15 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 220; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 137.

ihdas etmiştir¹⁶. Evlilik birliği ağırlıklı olarak karşılıklı sevgi saygı temeline dayalı bir birliktelik olsa da, bazı malî yükümlülük ve ödevleri de barındırır. Bu hususlardan doğan anlaşmazlıkların eşler arasındaki dengeyi hakkaniyete aykırı sonuçlara mahal verecek düzeyde sarstığı durumlar için mal ayrılığına geçiş davası ile evliliği boşanma tehlikesinden korumak amaçlanmıştır¹⁷.

Olağanüstü mal rejiminin düzenlenmesi ile, olağanüstü durumların varlığı halinde diğer eşin ya da alacaklıların mevcut mal rejiminden zarar görmelerinin önlenmesi amaçlanmıştır¹⁸. Bu rejim, “olağanüstü” olarak nitelendirilmesinden de anlaşılacağı gibi, eşler arasında birlik olma, aile olma hususunda ciddi sorunların yaşandığı durumlarda kanun gereği veya hâkim kararıyla işlerlik kazanan bir ara çözüm mahiyetindedir¹⁹. Bir yönüyle olağanüstü mal rejimine geçiş, ancak son çare olarak başvuru olan bir çözümdür²⁰. Evlilik birliğinin başkaca tedbirlerle ayakta kalması mümkünse, olağanüstü mal ayrılığına geçiş tedbirine başvurulmamaktadır²¹.

Eşler arasında malî hususlarda özerkliğin bulunduğu bir mal rejimi türü olan mal ayrılığı rejimi, evlilik birliğinin yapı taşlarından olan ekonomik birlik düşüncesiyle bağdaşmayan bir rejim olarak kabul edilmektedir²². Ancak olası bir ayrılık ya da boşanmadan kaçınmak üzere bu yapıyı ayakta tutmak üzere mal ayrılığına geçiş yolu açık tutulmuştur.

Kanaatimizce, evlilik birliği içinde eşler arasında malî hususları birliğin menfaati gerekçe göstererek tarafların iradesine ve çoğu zaman gücü elinde bulunduran eşin ahlâk anlayışına terk etmek yerine, bu hususları kanunda açıkça düzenleyen daha somut hükümlere yer vermek gereklidir. Kanun koyucunun toplumsal dinamikleri nazara alarak, evlilik birliğinin mahremiyetine duyulan saygı ile eşler arasında malvarlığı değerlerinin yönetimine ilişkin hususlarda düzenleme yapmakta çekingen

16 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 223; İsmail **Atamulu**, “Türk Medenî Kanununda Olağanüstü Mal Rejimi ve Özellikle Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş Halleri”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, Aralık 2010, s. 157; **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 140.

17 **Zeytin**, s. 48; **Atamulu**, s. 157.

18 M. Beşir **Acabey**, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, İzmir 1998, s. 34 (Kısaltma: Evlilik Birliği); **Atamulu**, s. 157.

19 **Atamulu**, s. 158.

20 **Zeytin**, s. 49; Murat **Doğan**, “Türk Medenî Kanunu’nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 4, 2003, s. 99.

21 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 138.

22 **Atamulu**, s. 158.

davrandığını söylemek mümkündür. Uygulamada eşler arasında malvarlığı değerleri konusunda bilgi paylaşımının hukukî bir yaptırımının olmamasına ilaveten, bu değerlerin hakkaniyete aykırı olarak eşlerden birinin tekelinde kalması durumunda diğer eşin başvurabileceği hukukî imkanların sınırlı olması bu düşüncemizin sosyolojik arka planını oluşturmaktadır. Türk toplumunda baskın olarak kabul edilen görüş evlilik birliğinin yönetimini eşlere bırakma ve birliğe dışarıdan yapılacak müdahaleleri olabildiğince sınırlı tutmaktır. Bize göre nihayetinde insanın mutluluğunu amaçlayan bir kurum olarak evlilik birliğini taraflardan birinin ekonomik üstünlüğünün mecrasına dönüştürmemek maksadıyla, ekonomik anlamda da hukukî imkanların çoğaltılması ve eşlere bu yönüyle seçenekler sunulması bir zorunluluktur. Ekonomik üstünlüğe dayalı olası mağduriyetlerin giderilmesi ve ağırlıklı olarak ekonomik hususlarda ortaya çıkan ihtilafların yıllarca çözülememesi nedeniyle boşanma davalarının uzun sürmesi gibi sorunların da bu sayede büyük ölçüde çözüm bulacağı kanaatindeyiz.

Boşanma davasının açılması ile birlikte hâkimin, TMK m.169²³ uyarınca malvarlığı değerlerinin yönetimine ve mal rejimine ilişkin geçici önlemler alması söz konusu olur. Eşlerin barınmasına ve geçimine, mallarının yönetimine, çocukların bakım ve korunmasına ilişkin hususları kapsayan bu tedbire hâkim tarafından re'sen başvurulabileceği vurgulanmıştır²⁴. Nitekim konuya ilişkin Yargıtay kararları da aynı yöndedir²⁵.

Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, mal ayrılığına geçiş kararı, TMK m. 169 kapsamında başvurulabilecek tedbirler arasında yer alır²⁶. Her ne kadar TMK m. 206 düzenlemesinde mal ayrılığına geçiş için haklı nedenin varlığı bir önkoşul olarak aranmakta ise de, TMK m.169 ile eşlerin mallarının yönetimi konusunda hâkime geçici önlem alma yetkisi

23 “Geçici önlemler

TMK Madde 169 - Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri resen alır.”

24 Elif Nurbanu **Or**, Uygulayıcılar İçin Boşanma Davaları Başvuru Kitabı, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 871; Berrak **Genç Gelgeç**, “TMK md. 169 Gereğince Boşanma veya Ayrılık Davası Süresince Alınabilecek Geçici Önlemler”, GMHFD, C. 8, S. 2, 2023, s. 786-787.

25 Yarg. 2. HD., E. 2023/1749, K. 2023/5543, 22.11.2023; Yarg. 2. HD., E. 2023/2608, K. 2023/5534, 22.11.2023; Yarg. 2. HD., E. 2023/2636, K. 2023/6366, 20.12.2023; Yarg. 2. HD., E. 2023/1645, K. 2023/5385, 09.11.2023. Corpus. E.T. 18.10.2024.

26 **Genç Gelgeç**, s. 787.

verildiği nazara alındığında, haklı sebebin bulunması halinde hâkimin re'sen bu tedbire başvurabileceği ifade edilmiştir²⁷.

Doktrinde ağırlıkla savunulan benzer yöndeki başka bir görüş uyarınca, TMK m. 169 maddesinde geçen malların korunmasına yönelik önlem kapsamında da hâkimin tarafların talebiyle ya da re'sen mal ayrılığı rejimine geçiş kararı vermesi mümkündür²⁸.

Başka bir görüşe göre, her ne kadar TMK m.169'a göre hâkim eşlerin malları hususunda önlem alma yetkisini haiz olsa da, mal ayrılığına geçiş kararına ancak haklı sebebin bulunduğu durumlarda ve son çare ya da ikinci bir tedbir olarak başvurulabilir²⁹. Zira hâkim tarafından TMK m.169'un verdiği takdir yetkisi kullanılarak olağanüstü mal rejimine geçilmesi, TMK m.206 bağlamında "haklı sebep" kavramının bir uygulaması mahiyetindedir³⁰.

Aynı yöndeki başka bir görüşe göre ise, TMK m. 180 hükmünün "Ayrılığa karar verilirse mahkeme, ayrılığın süresine ve eşlerin durumlarına göre aralarında sözleşmeyle kabul edilmiş olan mal rejiminin kaldırılmasına karar verebilir." şeklindeki ifadesinden hâkime sadece ayrılık kararı verilen hallerde sözleşme ile belirlenen mal rejimini kaldırma yetkisi tanınmıştır³¹. Hâkimin bu yetkiyi aşarak re'sen mal ayrılığına karar vermesi mümkün değildir. Kaldı ki, TMK m. 197/II hükmünün "Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır." ifadesinden de anlaşılacağı üzere, birlikte yaşamaya ara verilen fiili ayrılık hallerinde hâkime bir tedbir olarak mal ayrılığına geçiş kararı verme yetkisi tanınmamıştır³².

Bu yöndeki bir başka görüşe göre, TMK m. 169'da "eşlerin mallarının yönetimine" ilişkin tedbirlerden söz edildiği için, burada mal ayrılığına geçiş kararı verilmesi ya da eşlerin mallarının tasfiyesi söz

27 **Genç Gelgeç**, s. 787.

28 Hıfzı Veldet **Velidedeoğlu**, H.V. Türk Medenî Hukuku – II (Aile Hukuku), 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1965, s. 250; **Gençcan**, Boşanma Hukuku, s. 1270.

29 **Acar**, s. 151-152.

30 **Acar**, s. 151-152.

31 **Fahri Akçin/Nadir Meral/Ebru Beyaz**, Yargıtay Uygulamasında Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 53-54.

32 **Akçin/Meral/Beyaz**, s. 53-54.

konusu değildir³³. Zira bu hususlar TMK m. 218 vd. hükümleri uyarınca eşler arasındaki mal rejimi esaslarına tabidir.

Kanaatimizce, TMK 169. maddede belirtilen önlemleri hâkime re'sen mal ayrılığına geçiş kararı verme yetkisini verdiği şeklinde yorumlamak maddenin düzenleniş amacı ile uyumludur. Her ne kadar maddenin lafzından sözü edilen tedbirlerin “ayrılık” ve “boşanma” taleplerine özgülendiği düşünülse de, uygulamada mal ayrılığına geçiş davalarının fiili ayrılık durumlarında ve hatta boşanma davaları ile birlikte açıldığı da bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla eşler arasında diğer eşe ait mallar üzerinde bir katkı sağlama olanağının da çoğu zaman ortadan kalktığı bu dönemde yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması, fiili durumla bağdaşmamaktadır. Bu nedenle TMK m. 169'un devamında geçen “*gerekli olan*” ve “*re'sen*” ifadeleriyle hâkime tanınan takdir yetkisinin mal ayrılığına geçiş kararı vermeyi de kapsadığı şeklinde değerlendirmektediriz.

Öte yandan, TMK 169. maddede “*eşlerin mallarının yönetimine*” ifadesiyle bu tedbirlerin bir yönüyle eşler arasında geçerli mal rejimine temas ettiği anlaşılmaktadır. Eşler arasında dava konusu olmuş ihtilafların ağırlıklı olarak ekonomik hususlarda yoğunlaştığı ve bilhassa diğer eş i ekonomik olarak mağdur etmeye yönelik tutumların yargılamanın uzun yıllar devam ettiği uygulama pratikleriyle doğrulandığı da dikkate alındığında³⁴, TMK m. 169 ile hâkime tanınan geçici önlemlerin eşler arası mal rejimlerini de kapsayacak düzeyde geniş yorumlanmasının düzenlemenin amacıyla daha uyumlu olacağı kanaatindeyiz. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un³⁵ “*Koruyucu, Önleyici Önlemler Alma*” başlıklı 6. maddesinin (b) bendinde aile mahkemesi hâkiminin “*Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin gerekli önlemleri almaya*” ifadeleriyle oldukça geniş yetkilerle donatılmış olması da bu yaklaşımımızı destekler mahiyettedir. Dolayısıyla her ne kadar uygulamada eşler arasında alınacak tedbirler ağırlıklı olarak nafaka hususunda yoğunlaşsa da³⁶, sözü edilen tedbirlerin

33 K. Yılmaz **Kılıçoğlu**, “Evlilik Birliğinin Korunması”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.120, 2015, s. 441.

34 Detaylı bilgi için Bkz. Mehtap **Şahin Altıntaş**, Yasal Mal Rejiminde Mal Kaçırımların Psiko-Sosyal Etkileri, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Hukuk Sayısı, S. 21, C. 44, 2022.

35 RG. 18/1/2003, S. 24997.

36 Örnek kararlar için Bkz. Yarg. 2. HD., E. 2016/25249, K. 2018/1173, 16.10.2018; Yarg. 2. HD., E. 2019/7184, K. 2019/11328, 13.11.2019; Yarg. 2 HD., E. 2019/8514,

mal ayrılığına geçiş kararı verme yetkisini de kapsayacak boyutta genişletici yorumla ele alınanın, bilhassa yıllarca devam eden yargılama süreçlerinde ekonomik olarak güçsüz tarafın karşılaştığı mağduriyetleri önleyeceği ve eşler arasında bozulan ekonomik dengeyi de yeniden tesis edeceği kanısındayız.

TMK m. 169 hükmü eşler arasında boşanma ya da ayrılık davasının görüldüğü durumlara özgü bir güvenlik tedbiri olarak uygulanmış olup, uygulamada eşlere ait malların korunması bağlamında mal ayrılığına geçiş kararı verildiğine de rastlanmamaktadır³⁷. Nitekim bir dönem Yargıtay ilgili hukuk dairesince TMK m. 169 kapsamında eşlerin malvarlığı değerleri üzerinde tedbir kararları verilmişse de³⁸, bu uygulamadan daha sonra vazgeçilmiştir³⁹.

Olağanüstü mal rejimine geçiş için eşler arasında geçerli mal rejiminin mal ayrılığından farklı bir rejim olması gerekmektedir⁴⁰. Zaten mevcut rejimin mal ayrılığı olduğu durumlarda böyle bir talebin gereği de bulunmamaktadır. Kaldı ki, eşler anlaşarak seçimlik mal rejimi olan mal ayrılığına diledikleri zaman geçme serbestisine de sahiptirler (TMK m. 202/II; TMK m. 208).

Mal rejiminin olağanüstü mal rejimine dönüştürülebilmesi için, eşler arasındaki anlaşmazlığın dava boyutuna ulaşmış olması gereklidir⁴¹.

III. EŞLERDEN BİRİNİN TALEBİ İLE OLAĞANÜSTÜ MAL REJİMİNE GEÇİŞ

Haklı bir sebebin varlığı halinde hâkim, eşlerden birinin talebi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir⁴². Kanunda sayılan haklı sebep durumları şunlardır:

-
- K. 2020/51; Yarg. 2 HD., E. 2019/4907, K. 2019/10159, 15.10.2019; Yarg. 2. HD., E. 2019/7303, K. 2020/887, 06.02.2020. Corpus. E.T. 18.10.2024
- 37 Ayça **Özdoğan**/Ayşe **Uyanık**, Yargıtay Uygulaması ve Doktrinde Soru Cevaplarla Boşanma Davaları, Aristo Yayınevi, İstanbul 2024, s. 19.
- 38 "...Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle mahkemeye ihtiyati tedbir kararlarının Türk Medeni Kanununun 169. maddesine dayanılarak konulduğunun ve boşanma kararının kesinleşmesiyle kendiliğinden kalkacağına tabii bulunmasına göre..." Yarg. 2. HD., E. 2014/13717, K. 2014/24339, 01.12.2014. Corpus. E.T. 18.10.2014.
- 39 **Özdoğan/Uyanık**, s. 19.
- 40 **Atamulu**, s. 158.
- 41 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 140, 149.
- 42 Nuri Aziz **Midyat**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2023, s. 18; İhsan **Makas**, Eşler Arasındaki Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 6-7;

TMK m. 206 -“*Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Özellikle aşağıdaki hallerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir:*

1. *Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,*

2. *Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,*

3. *Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,*

4. *Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması,*

5. *Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.*

Eşlerden biri ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun ise, onun yasal temsilcisi de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.”

Hâkimin mal ayrılığına geçiş talebini kabul etmesi için kanunda bazı koşullar ve haklı sebepler öngörülmüştür.

A. TMK m. 206 Uyarınca Olağanüstü Mal Rejimine Geçişin Koşulları

Mal rejimi devam ederken ekonomik menfaatleri zarar gören eş, hâkimden talepte bulunarak mal rejimine müdahale edilmesini ve mal ayrılığına geçiş kararı verilmesini sağlayabilir⁴³.

1. Eşlerden Birinin Talebi

Olağanüstü mal rejimine geçişin ilk koşulu, eşlerden birinin bu yöndeki talebiyle hâkime başvurmasıdır⁴⁴. Açılacak bir davayla ya da açılmış bir davaya karşı dava açarak da mal ayrılığı rejimine geçiş mümkündür⁴⁵.

Haklı sebep oluşturan durumlara yol açan eşin de dava hakkının bulunup bulunmadığı hususu tartışmalıdır. Bir görüşe göre mal ayrılığına

Özdamar/Toker/Kayış/Yağcıoğlu/Akgün Toker, s. 31-32; Acabey, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, s. 28-29; Kaçak, s. 131-132; Akçin/Meral/Beyaz, s. 53-54; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 223; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 149.

43 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 223; Zeytin, s. 66 vd; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 137; Ömer Uğur Gençcan, Aile Mahkemeleri Davaları, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 685.

44 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 223; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 149; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 685.

45 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 149, 685.

geçiş talebinde haklı sebebin başvuru eşten kaynaklanmıyor olması gerekir⁴⁶.

Doktrinde savunulan bir görüş, kanunun lâfzına bağlı kalarak, bu hakkın her iki eşe de tanındığını yönündedir. Bu görüşü savunan yazarlara göre “malvarlığı borca batık olan, ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olan; ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgeyen; ortaklıktaki payı haczedilmiş olan malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınan eş” de olağanüstü mal rejimine geçiş davası açabilir⁴⁷. Kanun koyucunun kusurun dikkate alınmasını düzenlediği durumlarda bu hususu açıkça düzenlediği vurgulanarak⁴⁸, kusura ilişkin bir sınırlamanın bulunmadığı TMK m. 206 hükmünün dava açma hakkını kusurlu eşe de tanıdığı ileri sürülmüştür. Nitekim TMK m. 174⁴⁹ ile 175⁵⁰ hükümleri bu hususa örnek gösterilebilir⁵¹. Dolayısıyla “diğer eşin rızası”, “ortak rıza” ifadelerini belirtilen kanun hükmüne açıkça yazan kanun koyucu sadece kusursuz eşin dava açmasını isteseydi, bu maddelerdeki gibi sınırlayıcı bir ifadeye düzenlemede yer verirdi⁵².

Biz de Gençcan'ın görüşünü benimsemekteyiz. Zira TMK m. 206 hükmünün içeriğinde geçen “eşlerden biri” ifadesini koşulları oluşmak

46 Akçin/Meral/Beyaz, s. 56.

47 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 150; Burhan Hayran, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Mal Rejimleri Şerhi, Adil Yayınevi, Ankara 2004, s. 24.

48 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 150.

49 “Aile konutu”

TMK Madde 194 - Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.

Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir. Aile konutu olarak özgülünen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir. Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı haline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur.”

50 “Birliğin korunması

I. Genel olarak

TMK Madde 195 - Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi halinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler. Hâkim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır; onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızası ile uzman kişilerin yardımını isteyebilir. Hâkim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır.”

51 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 150.

52 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 150.

kaydıyla her iki eşin de mal ayrılığına geçiş davası açabileceği şeklinde yorumlamaktayız. Haklı sebep olarak örnekleme yoluyla atıf yapılan hususlar nazara alındığında maddenin düzenleniş amacının eşlerden biri aleyhine bozulan denge karşısında eşleri birbirlerine karşı koruyarak evlilik birliğinin devamını sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. Ancak hâkim tarafından haklı sebepler değerlendirirken hakların kullanılmasında ve borçların ifasında temel prensip olan dürüstlük kuralına aykırı sonuçlara da mahal verilmemelidir. Nitekim Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin “*her somut olayın kendi koşulları içinde değerlendirilmesi*”⁵³ gerektiği yönündeki kararı da görüşümüzü destekler mahiyettedir.

Buna karşılık yaygın kanaatin aksi yöndeki karşıt görüş, kendi kusuruyla haklı sebebin ortaya çıkmasına yol açan eşin geçiş talep edemeyeceği yönündedir⁵⁴. Zira haklı sebebi oluşturan eş, çoğu zaman mal rejimi sözleşmesi yapmaya yanaşmadığı gibi haklı nedenlerin oluşmasına kusuruyla sebep olarak karşı tarafı zor durumda bırakan eştir. Haklı sebebin oluşumuna yol açan eşe TMK m. 206 hükmüne dayanarak olağanüstü mal rejimine geçiş talep etme hakkı tanımak ona kanunu dolanma şansı vermek olur. Şöyle ki, diğer eş TMK m. 202/II hükmü gereği yeni bir mal rejimi sözleşmesi yapmaya ikna edemeyen eş, kasten oluşturabileceği haklı sebeple mal ayrılığı rejimine geçişi talep edebilir. Ayrıca diğer eşin yol açtığı haklı sebebin varlığına rağmen, lehine olan olağanüstü mal rejimine geçiş talebinde bulunmayarak fedakârlık eden eşin, mevcut mal rejimini devam ettirme talebine saygı gösterilmelidir. Haklı sebebin temelinde, mal rejiminin tehlikede olmasına rağmen diğer eşin bu durumu düzeltmek için bir çaba harcamaması olgusu yatar. Böyle bir durumda eşlerden biri iktisadî birlikteliğe önem vermediği bu halde artık bu birlikteliğin devam ettirilmesinin haklı bir yönü kalmamıştır⁵⁵.

2. Haklı Sebebin Varlığı

TMK m. 206/I'e göre “*Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir.*” Eşler arasındaki mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesi haklı sebebin bulunması koşuluna bağlanmıştır⁵⁶. Hâkim, gösterilen sebebin

53 Yarg. 8. HD., E. 2020/1407, K. 2021/2097, 09.03.2021, Corpus. E.T. 18.10.2024.

54 Ahmet **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Tartışmalar- Örnekli Açıklamalar Formüller Tablolar- İlgili Yasa Metinleri, Turhan Kitabevi, Ankara 2002, s. 19; **Atamulu**, s. 168; **Midyat**, s. 19.

55 **Kılıçoğlu**, s. 19; **Atamulu**, s. 168; **Zeytin**, s. 50; **Atamulu**, s. 168 vd.

56 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 223; **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 150; **Atamulu**, s. 167.

haklı bir sebep olup olmadığını her somut olaya göre değerlendirir. Ancak haklı sebep bulunduğu halde tarafların çıkarları gerektiriyorsa hâkim hakkaniyeti gözeterek mal ayrılığına geçiş talebini reddedebilir⁵⁷.

Konuya ilişkin bir Yargıtay kararında⁵⁸ haklı sebep olgusu şu şekilde değerlendirilmiştir:

“Dava, TMK’nın 206. maddesi gereğince açılmış taraflar arasındaki yasal edinilmiş mallara katılma rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüştürülmesi isteğine ilişkindir. Taraflar arasında görülen ve redle sonuçlanan boşanma davasında da davacı durumunda bulunan davacı, temyiz incelemesine konu olan davada, mahkeme kararıyla mal ayrılığı rejimine geçilmesini istemiş ise de, diğer eşin malvarlığının borca batık olması, ortaklıktaki payının haczedilmiş olması ve benzeri sebeplerden biriyle ortaklığın menfaatini tehlikeye düşürdüğünü kanıtlayamamıştır. Diğer yandan haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine karar verebilir (TMK m. 206/I). Kanun, haklı sebebin varlığının kabul edileceği halleri 206. maddenin 2. fıkrasında göstermiştir. Bu maddede gösterilen haller somut olayda mevcut olmadığı gibi, şimdiki mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesini haklı kılacak bir sebep de ortaya konulamamıştır. Eşlerin fiilen ayrı yaşıyor olmaları da tek başına mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi için yeterli değildir. O halde, mahkemece isteğin reddi gerekirken yazılı şekilde kabulüne karar verilmiş olması doğru olmamıştır.”

Başka bir Yargıtay kararında da eşinin maaş kartını elinde tutarak onun bilgisi dışında harcamalar yapan kocanın bu eylemlerini davanın kabulü için haklı sebep olarak kabul etmiştir:

“Tarafların uzun süreden beri ayrı yaşamaları, davacının maaşının yattığı banka kartını elinde bulunduran davalı kocanın harcamalardan davacı eşini haberdar etmemesi, ortak birikimleri ile satın alınan otomobilin davacının bilgisi dışında satılması ve davalının eşine danışmadan bir takım ekonomik kararlar almış olması dikkate alındığında davacının yasal edinilmiş mallara atılma rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesi talebinin kabulü yerindedir.”

57 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 150

58 Yarg. 8. HD., E. 2010/1733, K. 2010/4713, 11.10.2010. Corpus. E.T. 23.04.2024.

Benzer içerikli Yargıtay kararlarında da aynı hususlara işaret edilerek ayrı yaşamının mal ayrılığına geçiş için tek başına haklı neden oluşturmadığı hükme bağlanmıştır⁵⁹.

TMK m.206/II’de haklı sebepler örnek kabilinden sıralanmıştır. Bu nedenle belirtilenler dışında başkaca haklı sebepler gerekçe gösterilerek de olağanüstü mal rejimine geçiş mümkündür. Kanun lafzında belirtilen “özellikle” ifadesinden bu sonuca ulaşılmaktadır⁶⁰.

Yargıtay bir kararında müşterek banka hesabını eşin bilgisi dışında şahsi hesabına aktaran, bu hususu eşinden gizleyen davalı eş aleyhine davanın kabulüne karar vermiştir⁶¹:

“Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine karar verebilir. Dosya içeriğine, tarafların banka hesap hareketlerine, tapu kaydına göre davalı kocanın haber vermeden müşterek banka hesabındaki parayı çekerek kendi kişisel hesabına aktardığı, diğer yandan davacı kadının verdiği vekaletnameye dayanarak satılan Foça’da ki evin parasının davalı tarafından kendi hesabına yatırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda istemde bulunanın menfaatinin tehlikeye düşürülmesi, 4. bendinde de mal varlığı hakkında bilgi verilmesinden kaçınılması, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine karar verilmesi için yeterli kabul edilerek davanın bu talep yönünden kabulüne karar verilmesi gerekir. Mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak isteminde bulunulabilmesi için mal rejiminin sona ermesi zorunludur”.

Olağanüstü mal rejimine geçiş davasında haklı sebeplerin bulunup bulunmadığı hususu titizlikle incelenmelidir. Zira evlilik birliğinin

59 Yarg. 2. HD., E. 2021/8444, K. 2022/5622, 13.06.2022; Yarg. 8. HD., E. 2016/12480, K. 2018/2048, 13.02.2018. Corpus. E.T. 18.10.2024.

60 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 219; Ahmet **Kılıçoğlu**, Katkı-Katılma Alacağı, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2016, s. 101 (Kısaltma: Katkı-Katılma); Ahmet **Kılıçoğlu**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Turhan Kitabevi, Ankara 2002, s. 37-38 (Kısaltma: Edinilmiş Mallar); Turgut **Akıntürk/Derya Ateş**, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, 21. Baskı, C. II, Beta Yayınevi, Ankara 2019, s. 150-151; Elif **Sonsuzoğlu**, Medeni Kanun’da Mal Rejimi Düzenlemeleri ve Vergi Hukukundaki Etkileri, Legal Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 26 vd; Abdulkirim **Yıldırım**, Türk Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara 2014, s. 95 vd; Faruk **Acar**, Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 146; **Atamulu**, s. 167-168; **Zeytin**, s. 66, 229; Mustafa Alper **Gümüş**, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 228.

61 Yarg. 8. HD., E. 2009/2363, K. 2009/3909, 14.07.2009, Corpus. E.T. 18.10.2024.

sürekliliğini sağlamak üzere tedbir mahiyetinde bir düzenleme olan bu hükmün uygulanması oldukça önemli sonuçlara yol açmaktadır⁶².

Kaynak İsviçre Medeni Kanunu (ZGB) Art.185'e göre haklı sebep olarak ileri sürülen sebebin varlığı hâkim tarafından tespit edildikten sonra mal ayrılığına geçiş kararı verilmesi bir zorunluluk olup, hâkime bu anlamda bir takdir yetkisi verilmemiştir. Oysa TMK m. 206'da hâkim tarafların menfaatlerine ilişkin inceleme yapmak durumundadır⁶³.

Olağanüstü mal rejimine geçiş davasında haklı nedenin bulunduğunu ispat külfeti davacı taraftadır⁶⁴. Ancak hâkim, haklı sebebin varlığı hâlinde dahi eşlerin menfaati, somut olayın özellikleri ve hakkaniyetin gerekleri gibi hususları gözeterek mal ayrılığına geçiş talebini kabul etmeyebilir⁶⁵. Görüldüğü gibi somut olayda haklı sebebin bulunduğuna ilişkin takdir yetkisi hâkime bırakılmıştır⁶⁶.

Çalışmanın bu bölümünde, olağanüstü mal rejimine geçişte örnek kabilinden TMK m. 206'da sıralanan haklı sebepler incelenecektir.

a. Diğer Eşe Ait Malvarlığının Borca Batık veya Ortaklıktaki Payının Haczedilmiş Olması

Eşlerden birinin talebiyle olağanüstü mal rejimine geçiş için örnekseme yöntemiyle öngörülen haklı nedenlerin ilki TMK m. 206/II, b.1 hükmüdür. Buna göre, “*diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya*

62 Canan **Yılmaz**, Türk ve İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 158-159; **Gümüş**, s. 230.

63 **Zeytin**, s. 64. Hükmün lafzına sıkı sıkıya bağlı kalınmasının “Kavram İçtihatçılığı” olarak eleştiren “Menfaat İçtihatçılığı” görüşünün savunucularına göre hükmün lafzı dikkate alınmalı; bununla birlikte hükmün bağlamı ve nihayet amacı gözetilerek sonuca varılmalıdır. Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. Ali Cem **Budak**, “Kılı Kırk Yarma Makinası” Medeni Usul Hukukunda Kavram İçtihadı ve Menfaat İçtihadı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021, s. 5 vd; Rona **Serozan**, Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku, 8. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018, s. 126; Kemal **Oğuzman**/Nami **Barlas**, Medeni Hukuk (Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar), 28. Bası, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 111.

64 **Atamulu**, s. 170.

65 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 150,159.

66 Ali İhsan **Özüğür**, Mal Rejimleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015, s. 31; Demet **Özdamar**/Ali Gümrah **Toker**/Ferhat **Kayış** /Burcu **Yağcıoğlu**/Aliye **Akgün Toker**, Yasal Mal Rejimi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi, 9. Baskı, Ankara 2024, s. 32; **Akıntürk/Ateş**, s. 151; Şükran **Şıpka**/Ayça **Özdoğan**, Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları, 2. Baskı, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2017, s. 24; **Öztan**, s. 424; **Kılıçoğlu**, Yenilikler, s. 225.

ortaklıktaki payının haczedilmiş olması⁶⁷ olağanüstü mal rejimine geçiş için haklı bir sebep oluşturur⁶⁸.

Eşin malvarlığının borca batık olması, aktif değerlerin pasif değerleri karşılayamaması anlamına gelir⁶⁹. Bu durumda diğer eş edinilmiş mallara katılma rejiminin, mal ortaklığı rejiminin ve paylaşımlı mal ortaklığı rejiminin mal ayrılığına dönüşmesi talebinde bulunabilir⁷⁰.

“Borca batıklık” durumu mal rejiminin türüne göre irdelenmesi gereken bir ölçüttür. Şayet eşler arasında yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi yürürlükte ise kişisel mallar ve edinilmiş mallar olmak üzere iki malvarlığı grubundan söz konusudur. Ancak tasfiye davasında talep edilebilecek değer artış payı ve katılma alacağı kalemleri malvarlığının aktifinde yer almamaktadır⁷¹. Eşler arasında mal ortaklığı rejimi yürürlükte ise, eşlerin her biri kendi borçlarından kişisel malları ve ortaklık mallarının değerinin yarısı ile sorumludur (TMK m.269). Bu doğrultuda borca batıklıktan bahsedilebilmesi için ilgili eşin kişisel malları ile ortaklık mallarının yarısının toplamının mevcut borçlarını karşılayamıyor olması gerekmektedir⁷².

“Ortaklık payının haczedilmiş olması” ölçütü ise sadece mal ortaklığı rejimi için söz konusudur⁷³. Zira mal ortaklığı rejimi dışındaki rejimlerde ortaklık payından söz edilemez⁷⁴. Ortaklık malının yarısının eşlerden birinin borcu sebebiyle haczedilmiş olması madde kapsamında haklı neden teşkil etmektedir⁷⁵.

Borca batıklık hususunun tespiti aile mahkemesi hâkimi tarafından yapılır. İlgili eşin malvarlığının borca batık olduğunun kabulü için bu hususun resmi belge ile ispatlanması koşulu da aranmamaktadır. Ortaklık payının haczinde ise ortaklık malının yarısı üzerinde borçlu eşin

67 Bize göre anlatım bozukluğunun giderilmesi için ifade “Diğer eşin malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması” şeklinde olmalıydı.

68 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 223.

69 **Midyat**, s. 19; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 223; **Zeytin**, s. 67.

70 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 151; Şükran **Şıpka**, Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, 1. Baskıdan Tıpkı Basım, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2011, s. 38 (Kısaltma: Uygulamaya İlişkin Sorunlar).

71 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 151; Mustafa **Kırmızı**, Açıklamalı İçtihatlı Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu, 4. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2018, s. 62; Yusuf **Uluç**, Mal Rejimleri ve Tasfiyesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 216.

72 **Uluç**, s. 216-217; **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 152.

73 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 152.

74 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 224; **Atamulu**, s. 170 vd.

75 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 152; **Gümüş**, s. 230-231; **Şıpka**, Uygulamaya İlişkin Sorunlar, s. 38; **Zeytin**, s. 51.

alacaklıları tarafından haciz konulması gibi durumlarda diğer eşin, alacaklıyla ya da satış sonucunda malvarlığını iktisap edecek olan üçüncü bir kişiyle ortak olması kabilinden istenmeyen durumların önüne geçmek maksadıyla diğer eşe mal ayrılığına geçiş hakkı tanınmıştır⁷⁶. Ancak ortaklık payının haczedildiği durumlar için öngörülen haklı sebebin ortaya çıkması için borçlunun acze düşmesi gerekmektedir⁷⁷.

Borca batık olma koşulunun tespitinde 2004 sayılı İcra İflas Kanunu⁷⁸'nin hükümlerinden yararlanılabilir. Örneğin, ilgili eşin iflâsının talep edilmiş olması ya da İİK m. 127/II uyarınca eşin ödemelerinin tatil edilmiş olması malvarlığının borca batık olduğunun⁷⁹ göstergesi olarak kabul edilebilir⁸⁰. Haciz halinde ise borçlu eşin bu borç sebebiyle aciz haline düşmesi ya da borç miktarının borca batık olma durumuna yol açması şartı aranmaz. Kanun koyucu bu hükümle alacaklıların diğer eşin mallarına başvurmasının önüne geçmeyi amaçlamıştır⁸¹.

b. Diğer Eşin, İstemde Bulunanın veya Ortaklığın Menfaatlerini Tehlikeye Düşürmüş Olması

Ailenin ekonomik temelinin tehlikeye atılmış olmasının olağanüstü mal rejimine geçişi talep için haklı bir sebep oluşturacağı TMK m. 206/II, b. 2'de düzenlenmiştir. Burada bilhassa talepte bulunan eşin beklenen hakkının ve evlilik birliğinin iktisadî kaynaklarının diğer eş tarafından tehlikeye düşürülmüş olması söz konusudur. Sözü edilen haklı sebebin ortaya çıkması için, talepte bulunan eşin ya da ortaklığın menfaatlerinin tehlikeye düşmesi ya da tehlikeye düşme tehdidinin ortaya çıkması yeterli olup cebri icraya başlanmış olması gerekmektedir⁸².

Kanun koyucu tehlike halinin varlığı için tehdidin cebri icra safhasına gelmiş olması şartını aramamış, tehlike veya tehdidin varlığını haklı sebebin kabulü için yeterli görmüştür. Bu sebeple eşin kusurlu olması şart

76 **Uluç**, s. 216; **Atamulu**, s. 161-162.

77 **Hayran**, s. 26 vd.

78 RG. 9/6/1932, S. 2128.

79 İflâsın istenmiş olması haklı sebebi (TMK m. 206/II, b.1), TMK m. 209'da "*Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflâsına karar verildiği takdirde, ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür.*" şeklinde düzenlenen, eşin iflâsı halinde kanun gereği mal ayrılığı rejimine geçişten farklıdır. Şöyle ki, birinci halde (TMK m. 206/II, b.1) iflâsın talep edilmiş olması haklı sebep için yeterli olabilecek iken, ikinci halde (TMK m. 209) iflâs kararının kesinleşmiş olması gerekmektedir.

80 **Hayran**, s. 25.

81 **Uluç**, s. 216.

82 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 225; **Hayran**, s. 26; **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 152; **Atamulu**, s. 171.

olmayıp, evlilik birliğinin ekonomik yönetimi konusunda başarılı olamama, öngörülebilecek durumlar için gerekli tedbirleri almama hâllerinde diğer eşin mal ayrılığına geçiş talep etme hakkı vardır⁸³.

Eşlerin ve ortaklığın menfaati soyut bir kavram olup her somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılması ve mal ayrılığına geçiş tedbirinin tehlikeyi bertaraf edebilir nitelikte olduğuna kanaat getirilmesi gerekir⁸⁴. Ancak bazı hâller bu menfaatin tehlikeye atıldığı yönünde kuvvetli birer emare teşkil edebilir. Örneğin eşin kazancıyla orantısız şekilde fahiş harcamalar yapması, tasfiye sonunda diğer eşin artık değerini ortadan kaldıracak düzeyde masraflı bir hayat sürmesi, edinilmiş malları gereksiz yere tüketmesi, eşin kumar alışkanlığının olması, uygulamada karşılaşılan örnekler arasındadır⁸⁵.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerden birinin diğer eşin mal rejimi tasfiyesi sonucu elde edeceği beklenen haklarını engellemek amacıyla malvarlığını üçüncü kişilere devretmesi de haklı sebep olarak kabul edilmektedir⁸⁶.

Diğer eş hakkında iflasın istenmesi ya da eşin malları üzerinde ailenin ekonomik yaşantısını sekteye uğratabilecek düzeyde haciz tatbik edilmesi de bu başlık altında haklı sebep olarak değerlendirilmektedir⁸⁷. Mal ortaklığı rejiminde ise ortaklık mallarının ilgili eş tarafından kötü yönetilmesi (örneğin eşlerden birinin kişisel borçları için ortaklık mallarının haczedilmesi) hâlinde ortaklık menfaatlerinin tehlikeye düştüğü kabul edilir. Haklı sebebin tespitinde diğer eşin kusurlu olup olmadığı dikkate alınmaz⁸⁸.

Konuya ilişkin bir Yargıtay kararında ilgili eşin babasına ait şirketin borçları için mallara haciz konulması, düzenli bir işte çalışmaması, borçlarını ödemekte acze düşmesi de haklı sebep olarak kabul edilmiştir⁸⁹.

83 **Zeytin**, s. 67; **Atamulu**, s. 171.

84 **Zeytin**, s. 67; **Gümüş**, s. 231.

85 **Zeytin**, s. 52; **Atamulu**, s. 171; **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 153.

86 **Acar**, s. 148.

87 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 152; **Zeytin**, s. 52; **Atamulu**, s. 172.

88 **Acar**, s. 148; **Zeytin**, s. 67; **Atamulu**, s. 171-172. Hâkim tarafından ortaklığın ya da davacı eşin menfaatine aykırı davranan eşin kusurunun daha fazla olup olmadığına göre karar verilmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Şıpka**, Uygulamaya İlişkin Sorunlar, s. 39.

89 “...*Taraflar 09.07.2000 tarihinde evlenmişlerdir. 01.01.2002 tarihinden itibaren başka mal rejimi seçilmediğine göre taraflar arasında halen yasal edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir. Toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre davacının talebi eşler arasındaki yasal mal rejiminin TMK'nun 206. maddesine göre mal ayrılığına dönüştürülmesine ilişkindir. TMK'nun 206. maddesine göre haklı bir sebep*

Yüksek Mahkeme, benzer şekilde eşlerin banka hesap hareketleri ve tapu kayıtları üzerinde yapılan incelemeye göre davalı kocanın müşterek hesaptaki parayı davacı eşin bilgisi dışında kişisel hesabına aktarmasını, davacı kadının verdiği vekaletnameye dayanarak satılan evin parasını kişisel hesabına yatırmasını TMK m. 206/II, 2 bağlamında haklı sebep olarak değerlendirmiş⁹⁰; eşlerin ayrı yaşadığı bir uyumsuzlukta on ayrı icra takibinin borçlusu olan ve birçok bankaya borcu olan davalı eşin mal ortaklığının menfaatlerini tehlikeye düşürdüğüne hükmetmiştir⁹¹.

Diğer taraftan edinilmiş mallara katılma rejiminde paylı mülkiyete konu malvarlığı değeri üzerinde eşin tasarrufta bulunmasına diğer eşin rıza göstermemesi ya da evlilik birliğinde temsil yetkisini aşması mal ayrılığına geçiş için haklı sebep sayılmamaktadır⁹². Zira bu hâllerde TMK

varsa Hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Haklı sebebin varlığına ilişkin maddede beş bent halinde sebepler sayılmış ise de bu sebepler maddede yazılı olanlarla sınırlı değildir. Dava dilekçesi ekinde sunulan davalının evlilik birliği içindeki şirket ortaklığı sebebiyle malvarlığının haczedildiğine dair icra takip belgeleri ve dosya kapsamından davalının ortaklığın menfaatini tehlikeye düşürdüğü de gözetildiğinde TMK'nun 206.maddedeki 2 ve 3.benlerde yazılı sebeplerin somut olayda gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Bu nedenle Mahkemece taraflar arasında geçerli yasal mal rejiminin "mal ayrılığı" rejimine dönüştürme isteğinin kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi doğru görülmüştür..." Yarg. 8. HD., E. 2013/11089, K. 2014/7833, 22.04.2014. Corpus. E.T. 18.10.2024.

90 "...Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine karar verebilir. Dosya içeriğine, tarafların banka hesap hareketlerine, tapu kaydına göre davalı kocanın haber vermeden müşterek banka hesabındaki parayı çekerek kendi kişisel hesabına aktardığı, diğer yandan davacı kadının verdiği vekaletnameye dayanarak satılan Foça'da ki evin parasının davalı tarafından kendi hesabına yatırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda istemde bulunanın menfaatinin tehlikeye düşürülmesi, 4. bendinde de mal varlığı hakkında bilgi verilmesinden kaçınılması, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine karar verilmesi için yeterli kabul edilerek davanın bu talep yönünden kabulüne karar verilmesi gerekir. Mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak isteminde bulunulabilmesi için mal rejiminin sona ermesi zorunludur..." Yarg. 8. HD., E. 2009/2363, K. 2009/3909, 14.07.2009. Corpus. E.T. 18.10.2024.

91 "... ile ... aralarındaki mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesi davasının kabulüne dair ... 2. Aile Mahkemesi'nden verilen 24.05.2012 gün ve 600/427 sayılı hükmün Yargıtay'ca incelenmesi davalı tarafından süresinde istenilmiş olmakla...Dosya muhtevasına, dava evrakı ile yargılama tutanakları münderecatına, mevcut deliller Mahkemece takdir edilerek karar verildiğine ve takdirde bir isabetsizlik bulunmadığına göre yerinde olmayan temyiz itirazlarının reddi ile Usul ve Kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA..." Yarg. 8. HD., E. 2012/9618, K. 2013/4115. 21.03.2013. Corpus. E.T. 18.10.2024.

92 **Gümüş**, s. 231; **Acar**, s. 148.

m.190⁹³ hükmü uyarınca öngörülen tedbir daha orantılı bir çözüm olarak benimsenmektedir⁹⁴. Benzer şekilde diğer eşin menfaatini tehlikeye düşüren eşin tasarruf yetkisinin TMK m. 199/1⁹⁵ uyarınca sınırlandırılmasının amaçlanan korumayı sağladığı durumlarda olağanüstü mal rejimine geçiş talebi kabul edilmemektedir⁹⁶. Bilindiği gibi TMK m.199 hükmü evlilik birliğinin korunması amacıyla ihdas edilmiş genel nitelikli bir hüküm olup gerek evlilik birliği fiilen devam ederken, gerek ayrılık ya da boşanma davası sırasında başvurulabilen bir tedbir niteliğindedir⁹⁷.

c. Diğer Eşin, Ortaklığın Malları Üzerinde Bir Tasarruf İşleminin Yapılması İçin Gereken Rızasını Haklı Bir Sebep Olmadan Esirgemesi

TMK m. 206/II, b. 3'te düzenlenen bu haklı sebebin eşler arasında mal ortaklığı rejiminin yürürlükte olduğu durumlar için geçerli olduğu "Ortaklık malları" ifadesinden anlaşılmaktadır⁹⁸. Bu şart teknik olarak mal ortaklığı rejimine özgüdür⁹⁹.

Mal ortaklığı rejiminde eşlerin ortaklık malları üzerindeki yönetim ve tasarruf yetkileri TMK m. 262 - 266'da düzenlenmiştir. Buna göre eşler, ortaklık mallarını evlilik birliğinin yararına uygun olarak yönetirler¹⁰⁰. Olağan yönetim sınırları içinde her eş, ortaklığı yükümlülük altına sokabilir ve ortak mallarda tasarrufta bulunabilir (TMK m. 262). Hüküm, eşlerin eşitliği ilkesinin ortaklık malları üzerindeki yönetim ve tasarruf hakkının doğal bir uzantısıdır¹⁰¹.

93 "Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması

TMK Madde 190- Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir. İstemde bulunan eş, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını, üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebilir. Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması, durumun hâkimin kararıyla ilân edilmesine bağlıdır."

94 **Gümüş**, s. 231; **Acar**, s. 148.

95 "Tasarruf yetkisinin sınırlanması

TMK Madde 199 - Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir."

96 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 152-153.

97 **Özdoğan/Uyanık**, s. 31.

98 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 154; **Uluç**, s. 227.

99 **Atamulu**, s. 172-173.

100 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 154; **Zeytin**, s. 53; **Atamulu**, s. 172.

101 **Atamulu**, s. 172.

Mal ortaklığı rejiminde olağan yönetim dışında kalan konularda esas olan eşlerin, ancak birlikte veya diğerinin rızasını almak suretiyle ortaklığı yükümlülük altına sokabilmesi veya mallarda tasarrufta bulunabilmesidir. Rızanın bulunmadığını bilmeyen veya bilebilecek durumda olmayan üçüncü kişiler için bu rıza var sayılır¹⁰².

Eşlerden biri haklı sebep olmaksızın, yapılan yönetim veya tasarruf işlemine gereken rızayı vermezse işlemi gerçekleştiren eş TMK m. 206/II, b.4 hükmü gereği mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesini talep edebilir¹⁰³. Fakat eşlerden birinin diğerinin rızasıyla ortaklık mallarını kullanarak tek başına bir meslek veya sanat icra ettiği durumlarda, bu meslek veya sanata ilişkin bütün hukukî işlemleri tek başına yapması ayrıca rızaya gerek olmaksızın mümkündür¹⁰⁴ (TMK m. 264).

Mal ortaklığı rejiminde paylı mülkiyete konu bir mal söz konusu olduğunda, bu mal üzerinde yapılacak işlemlere rıza gösterilmemesi durumunda TMK m. 206/II, b. 3 hükmüne değil, eşya hukukuna ilişkin olan paylı mülkiyet düzenlemelerine (TMK m. 688 vd.) dayanılmalıdır¹⁰⁵. Çünkü paylı mülkiyete konu şey üzerindeki işlemlere rıza gösterilmemesi aile birliğine ve mal rejimlerine özgü bir durum değildir¹⁰⁶. Kaldı ki paylı mülkiyette eşlerin payları belirli olup diğer eşin bu konuda tasarrufa zorlama yetkisi bulunmamaktadır. Benzer şekilde aile konutunun devrine ilişkin tasarruf işlemlerinde de tapuda malik görünen eşin rıza göstermemesi TMK m. 206 uyarınca haklı sebep teşkil etmemektedir. TMK m. 194/II uyarınca bu hususta aile mahkemesine başvurma imkânı bulunduğundan bu gerekçeyle mal ayrılığına geçiş talebinde bulunulamaz¹⁰⁷.

Mal ortaklığı rejiminde ortaklığın menfaatine olan bir işin yapılmasına haklı bir sebep olmaksızın rıza göstermeyen eşin, birliğe zarar vermekte veya birliği zarara uğrama tehdidi altında bırakmakta olduğu varsayılarak bu şartlarda diğer eşe, ortaklık mallarının zarara uğramasının önüne

102 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 154; **Zeytin**, s. 53; **Atamulu**, s. 173 d.

103 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 154; **Gümüş**, s. 231; **Şıpka**, s. 41.

104 **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 154; **Atamulu**, s. 173.

105 TMK m. 690 hükmü ile paylı mülkiyette yönetim ve tasarruf konusunda olağan işleri düzenlemişken; m. 691 ile önemli yönetim işleri, 692. madde ile olağanüstü yönetim işleri ve tasarruflar düzenlenmiştir. Detaylı bilgi için Bkz. M. Kemal **Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay-Özdemir**, Eşya Hukuku, 25. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2023, s. 350 vd; Jale **Akipek/Turgut Akantürk**, Eşya Hukuku, İstanbul 2009, s. 412; Lale **Sirmen**, Eşya Hukuku, Ankara 2013, s. 331.

106 **Zeytin**, s. 53; **Atamulu**, s. 173.

107 **Gümüş**, s. 232; **Şıpka**, s. 41.

geçmek için hâkimden mal ayrılığına geçişi talep etme imkânı getirilmiştir¹⁰⁸.

d. Diğer Eşin, İstemde Bulunan Eşe Malvarlığı, Geliri, Borçları veya Ortaklık Malları Hakkında Bilgi Vermekten Kaçınması

İsviçre Medenî Kanunu'nun 170. maddesine göre (ZGB Art. 170), eşlerden her biri mal rejimi devam ederken; diğerinden geliri, malvarlığı değerleri ve borçları hakkında bilgi talep edebilir. Eşin bu talebi karşılamaması hâlinde, talep üzerine hâkim ilgili eşi ya da duruma göre bir üçüncü kişiyi bu bilgi ve belgeleri sunmakla yükümlü tutabilir¹⁰⁹. Ancak İsviçre Medenî Kanunu'nda yer alan bu hüküm Türk Medenî Kanunu'na alınmamıştır. TMK m. 206 uyarınca bir eşin diğerine bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, diğer eşin mahkemeye başvurarak haklı nedenle mal ayrılığına geçilmesini talep etme hakkı bulursa da¹¹⁰, tasfiye sırasında malvarlığı hakkında bilgi vermekten kaçınan eşe karşı nasıl bir yaptırım uygulanacağı hususu cevapsızdır. Türk Medenî Kanunu'nda bilgi verme yükümlülüğünün yerine getirilmesinden kaçınılmasının tek sonucu, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesini mahkemeden talep hakkının doğmasıdır. Başka bir deyişle, bilgi verme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde, diğer eşin mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesini mahkemeden talep etmesi dışında ilgili eşi veya üçüncü kişileri, tasfiye için gerekli bilgi ve belgeleri vermeye zorlayacak hukukî bir mekanizma bulunmamaktadır¹¹¹.

Kanun'da evlilik birliğinin gereği olarak eşlerin birbirlerine bilgi verme yükümlülüğünün bulunduğu varsayılarak bu hususta ayrıca somut bir düzenleme yapılmamıştır. TMK m. 206/II, b. 4'te bilgi vermemenin hukukî bir yaptırıma bağlanmış olmasından yola çıkarak böyle bir yükümlülüğün var olduğunu kabul eden görüşler mevcuttur¹¹². Ancak bu yükümlülük sadece mal rejimlerine özgüdür ve yaptırımı sadece mal ayrılığına geçiş talebiyle sınırlıdır¹¹³. Bu nedenle evlilik birliğinde eşler

108 Acar, s. 149; Zeytin, s. 54.

109 Gümüş, s. 233; Zeytin, s. 54; Acar, s. 149; Özüğür, s. 33; Şıpka, s. 42.

110 Zeytin, s. 69, 91.

111 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 155; Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 325; Murat Uyumaz, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde İspat ve Envanter", Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 3-4, 2017, s. 136.

112 Dural/Öğüz/Gümüş, s. 224; Atamulu, s. 174; Öztan, s. 427; Zeytin, s. 69, 91; Uçar, s. 329.

113 Ahmet M. Kılıçoğlu, Aile Hukuku, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2016, s. 325; Ömer Uğur Gençcan, Olağanüstü Mal Rejimi ve Artık Değer, Uygulamalı Aile Hukuku

arasında bilgi verme yükümlülüğünün düzenlenmemiş olmasının bir boşluk olmadığı, İsviçre’de böyle bir düzenleme olmasına rağmen kanun koyucunun iktibas sırasında bu hükmü dışarıda bırakmış olmasının bilinçli bir tercih olduğu ileri sürülmüştür¹¹⁴. TMK m.186/II uyarınca eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar. Bilgi verme yükümlülüğünün bulunmadığının kabulü, bu katkının hesaplanmasına, dolayısıyla belirtilen kanun hükmünün uygulanmasına engel teşkil edecektir¹¹⁵. Aynı şekilde TMK m. 196 uyarınca da yapılacak parasal katkının belirlenmesinde eşlerin birbirlerine bilgi vermiş olmaları gerekir¹¹⁶.

Başka bir görüş, eşlerin malvarlığı değerleri konusunda birbirlerine bilgi verme yükümlülüğü altında bulunduğunu TMK m.2’de düzenlenen dürüstlük kuralına atıfla kabul etmektedir¹¹⁷.

Kanaatimizce, bu hususta kanundaki en önemli eksiklik, eşler arasında malvarlığı yönetimine ilişkin bilgi paylaşımını eşler açısından bir yükümlülük olarak açıkça düzenleyen bir hükmün bulunmamasıdır. Bu yöndeki tedbir hükümlerinin ihtiyaca ne ölçüde cevap verdiği de cevapsızdır. Zira, evlilik birliği içinde bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirmeyen eş aleyhine mahkeme hâkiminin müdahalesini talep etme (TMK m. 194, m. 195) ve tasarruf yetkisinin sınırlanmasını (TMK m. 199) isteme gibi yasal imkânlar bulunmakta ise de, bu hükümlerin uygulama sorunları nedeniyle etkili araçlarla uygulanmadığını düşünmekteyiz. Öte yandan, mal rejimlerini düzenleyen kanun hükümlerinin evliliğin ekonomik hususlarına ilişkin olduğu düşünüldüğünde, her ne kadar kanun

Sertifika Programı III. Dönem, (Yayına Hazırlayanlar: Şükran Şıpka/Barış Özbilen/Ebru Şensöz), İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006, s. 84 vd.

114 **Atamulu**, s. 174.

115 **Gümüş**, s. 232; **Şıpka**, s. 42.

116 **Şıpka**, s. 42.

117 “Eşler arasında evlilik ilişkisinde iyi niyetin varlığı esastır. Ancak eşe gelir ve borçları hakkında bilgi vermeyen eşin bu bilgileri vermesi sağlanmalı ve talepte bulunan eşe mal ayrılığına geçiş hususunda dayatma yapılmamalıdır. Gerekli bilgileri alamayan eş hâkime başvurarak bu bilgilerin alınmasını talep edebilmeli ve sorun bu yolla çözümlenmelidir. Malvarlığı, ortaklık malları, gelir ve borçları hakkında bilgi vermeyen eşin mal kaçırma ihtimali mevcut olabilir. Dolayısıyla bilgi alamayan eşin diğer eşten bilgi alma olanağı sağlanması gerekirken mal ayrılığına geçişi talep edebileceği noktasında düzenlemenin yapılmış olması eş açısından mağduriyete sebep olabilecektir. Kanun koyucu aile kurumunun amacına ve niteliğine uygun olmayan olağanüstü mal ayrılığına geçişi kolaylaştırmamalı ve buna yönlendiren hükümlere yer vermemelidir”. Detaylı bilgi için bkz. Nurten **Yetik**, Boşanma Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri, 3. Baskı, Bilge Kitabevi, Ankara 2008, s. 110.

koyucunun eşler arası ilişki ritüellerini şekli yükümlülüklerle boğmak istemediği düşünülse de, bir yandan eşlerin bilgi verme yükümlülüğü her evliliğin kendi ritmine bırakılmışken, aynı kanunda bu yükümlülüğün olağanüstü mal rejimine geçiş için bir haklı neden olarak düzenlenmesi çelişki oluşturmaktadır. Kanunun bütünlüğü açısından bu yükümlülüğün yasal yaptırıma bağlanması gerektiği kanısındayız¹¹⁸.

Bilgi verme yükümlülüğünün yanında TMK m. 216/I'e göre eşlerden her biri, diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir. Bu hükümlerle bilgi vermektan kaçınma ihtimali bulunan eşe, resmî senetle malları hakkında bilgi verme yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılan envanterin aksi ispatlanmış olmadıkça doğru olacağı kabul edilmiştir (TMK m. 216/II). Bu hükme göre, envanter düzenlenmesine rıza göstermeyen eşin de TMK m. 206/II, b. 4 anlamında bilgi vermektan kaçındığından söz edilebilir¹¹⁹.

Eşlerden biri malvarlığını gizliyorsa, kendisine bilgi verilmesi talebi yöneltilmemiş olsa dahi TMK m. 206/II, b.4 bağlamında haklı sebebin bulunduğu kabul edilmelidir¹²⁰. Çünkü evlilik birliği içinde bilhassa malvarlıkları hususunda gizlilik olmaması beklenir. Bu bilgilerin gizlenmesi, güven ortamına zarar vereceği gibi aile içi çatışmaların ortaya çıkmasına da mahal verir¹²¹. Belirtilen düzenleme, kazançların gizlenmesinin yanı sıra borçların ve giderlerin gizlenmesi için de uygulama alanı bulmaktadır¹²².

Bilgi isteme hakkı amacının dışında kullanılmış veya olağanüstü mal rejimine geçiş talebiyle TMK m. 206/II, b.4 anlamında açılmış bir davada karar verilmeden diğer eş bilgi vermişse mal ayrılığı rejimine geçiş karar verilmemelidir¹²³. Zira bu durumda mal ayrılığına geçişi gerektiren haklı sebebin ortadan kalktığı kabul edilmektedir.

Eşin malvarlığı, geliri ve borçları hakkında bilgi vermektan kaçınması bütün mal rejimlerinden (olağanüstü mal rejimi olan mal ayrılığı dışındaki diğer mal rejimleri) olağanüstü mal rejimine geçiş talebi için haklı bir

118 Detaylı bilgi için bkz. Mehtap **Şahin Altıntaş**, Hukukî, Psikolojik, Sosyolojik Boyutlarıyla Yasal Mal Rejimi ve Toplumsal Cinsiyet, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 210.

119 **Özüğür**, s. 32-33; **Zeytin**, s. 55; **Gençcan**, Mal Rejimleri Hukuku, s. 155; **Şıpka**, s. 42.

120 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 224; **Zeytin**, s. 55.

121 Mehtap **Şahin Altıntaş**, Yasal Mal Rejiminde Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 150.

122 **Hayran**, s. 27.

123 **Hegnauer/Breitschmid** Nr. 24. 11. (Aktaran: **Zeytin**, s. 53)

sebepe sayılmaktadır¹²⁴. Madde metninde geçen “Ortaklık Malları” ifadesinden mal ortaklığı rejimine özgü ortaklık malları anlaşılmaktadır. Eşlerden birinin olağan yönetim sınırları içinde ortaklık malları üzerinde tek başına tasarrufta bulunması (TMK m. 262/II), olağanüstü yönetim işlerinde diğerinin rızasını olmaksızın tasarrufta bulunması (TMK m. 263/I), ortaklık mallarını kullanarak tek başına icra ettiği meslek veya sanata ilişkin hukukî işlemler yapması (TMK m. 264/I) hâlinde diğer eş ortaklık malları hakkında bilgi sahibi olma imkânından yoksun kalabilir. Bu durumda bilgi talep eden eşe bu bilginin verilmemesi de TMK m. 206/II, b. 4 anlamında bir haklı sebep teşkil eder¹²⁵.

ZGB Art.170 hükmünün Türk Medenî Kanunu’na alınmaması, kanun koyucunun varsayılan iradesinden yola çıkarak, eşlerin iddialarında ispat yükünün genel hükümlere göre belirlenmesi gerektiği yönünde yorumlanabilir. Bu kabule göre, eşlerin malvarlığı değerlerinin varlığına, miktarına, edinilmiş mal ya da kişisel mal olup olmadığı gibi ihtilafli hususlarda ispat yükü, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹²⁶ m. 190¹²⁷, a göre belirlenir¹²⁸. Dolayısıyla, eşlerin malvarlıklarının var olup olmadığının tespitinde ispat yükü, malvarlığının mevcudiyetinin ispatında kendi lehine hak çıkararak kişidedir.

Yargıtay, davacının maaş ödemesinin yapıldığı banka kartını elinde bulunduran davalı koca tarafından harcamalarla ilgili olarak davacı eşin bilgilendirilmemesini, ortak birikimlerle alınan otomobilin davacının haberi olmaksızın satılmasını ve eşle müzakere edilmeksizin ekonomik kararlar alınmasını TMK m.206/II, b. 4 kapsamında haklı sebep saymıştır¹²⁹.

e. Diğer Eşin Sürekli Olarak Ayırt Etme Gücünden Yoksun Olması

TMK m. 125 uyarınca ayırt etme gücüne sahip olmayanlar fiil ehliyetinden kesin olarak yoksun oldukları gibi, bu kişilerin evlenme

124 **Makas**, s. 7 vd; **Midyat**, s. 21; **Akçin/Meral/Beyaz**, s. 56; **Atamulu**, s. 174.

125 **Uyumaz**, s. 136.

126 RG. 4/2/2011, S. 27836.

127 “İspat yükü

HMK Madde 190- (1) İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakiya bağlanan hukukî sonuçtan kendi lehine hak çıkararak tarafa aittir. (2) Kanuni bir karineye dayanan taraf, sadece karinenin temelini oluşturan vakiya ilişkin ispat yükü altındadır. Kanunda öngörülen istisnalar dışında, karşı taraf, kanuni karinenin aksini ispat edebilir.”

128 **Uyumaz**, s. 136.

129 Yarg. 8. HD., E. 2009/1347, K. 2009/2613, 26.05.2009. Corpus. E.T. 19.10.2024.

ehliyeti de bulunmamaktadır¹³⁰. Fiil ehliyetinden yoksun olan bir kişi her nasılsa evlenmişse, bu evlilik TMK m. 145/II uyarınca mutlak butlanla bâttır. Ancak TMK m. 156, c. hükmüne göre bu evlilik iptal edilene kadar geçerli bir evliliğin bütün hüküm ve sonuçlarını doğurur¹³¹. Nisbi butlan durumunda ise dava açma hakkı sadece ayırt etme gücünü sonradan kazanan veya iradesi sakatlanan eş veya rızası alınmayan yasal temsilciye tanınmıştır¹³². Bu süreçte eşler arasındaki mal rejimi de hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam etmektedir. Bununla beraber, TMK m. 206, b.5 hükmü ile kanun koyucu diğer eşin iradesine öncelik tanıyarak, her şeye rağmen evliliğini sürdürmeyi arzulayan eşe mevcut mal rejimini sürdürme imkânını getirmiştir¹³³.

TMK m. 165 uyarınca eşlerden birinin ayırt etme gücünden yoksun olması diğer eşin boşanma davası açması için haklı neden oluşturur. Ancak dava açılmamış ya da açılmış olan dava “ortak hayatın çekilmez hale gelmediği” gerekçesiyle reddedilmişse, evlilik birliğine bağlı olarak eşler arasındaki mal rejimi de devam eder¹³⁴. Bu durumda ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olan eşe yasal temsilci atanır ve hukukî işlemler temsilci tarafından gerçekleştirilir. Ancak bu durumda açısından

130 **Oğuzman/Barlas**, s. 193; Mustafa **Dural/Tufan Öğüz**, *Kişiler Hukuku - II (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 23. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s. 57, 69, 74; Abdülkerim **Yıldırım**, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş 14. Baskı, Monopol Yayınları, Ankara 2023, s. 153.*

131 Ali Cem **Budak/Varol Karaaslan**, *Medenî Usul Hukuku*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2023, s. 154; **Oğuzman/Barlas**, s. 213; Şahin **Akıncı**, *Borçlar Hukuku Bilgisi, Genişletilmiş 13. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2022, s. 192.* Diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli yoksun olması nedeniyle olağanüstü mal rejimine geçiş davasının açıldığı durumlarda hâkim evliliğin mutlak butlanla geçersiz olup olmadığını re’sen inceleyemez ancak cumhuriyet savcısına ihbarda bulunmalıdır. Daha fazlası için bkz. **Atamulu**, s. 176-177.

132 Ömer Uğur **Gençcan**, *Evlenme Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 580 vd; Mehmet **Erdem**, *Aile Hukuku*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 85; **Dural** vd., s. 95.

133 **Zeytin**, s. 54.

134 Emre **Aydoğdu**, *Türk Aile Hukukunda Mal Ayrılığı Rejimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016, s. 20.*

ilave olarak TMK m. 462¹³⁵ ile m. 463¹³⁶ uyarınca bazı hukukî işlemler vesayet ve denetim makamlarının da izni gerekebilir. Ayırt etme gücünü sürekli olarak yitiren eşe diğer eşin temsilci olarak atandığı durumlarda eşler arasında menfaat çatışmasının ortaya çıkması hâlinde kayyım atanması da gündeme gelebilir¹³⁷.

TMK m. 206/II, b. 5 hükmü ayırt etme gücünü sürekli olarak yitiren eşin, doğal olarak evlilik birliğine ekonomik anlamda katkı sunamayacağı düşüncesine dayanmaktadır. Bu durumda onu bu prosedürlerden uzak tutmak ve aynı zamanda diğer eşi de olası istenmeyen durumlardan korumak amacıyla¹³⁸ diğer eşe olağanüstü mal rejimine geçiş davası

135 “TMK Madde 462 - Aşağıdaki hallerde vesayet makamının izni gereklidir:

1. Taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynı hak kurulması,
2. Olağan yönetim ve işletme ihtiyaçları dışında kalan taşınır veya diğer hak ve değerlerin alımı, satımı, devri ve rehnedilmesi,
3. Olağan yönetim sınırlarını aşan yapı işleri,
4. Ödünç verme ve alma,
5. Kambiyo taahhüdü altına girme,
6. Bir yıl veya daha uzun süreli ürün ve üç yıl veya daha uzun süreli taşınmaz kirası sözleşmeleri yapılması,
7. Vesayet altındaki kişinin bir sanat veya meslekle uğraşması,
8. Acele hallerde vasinin geçici önlemler alma yetkisi saklı kalmak üzere, dava açma, sulh olma, tahkim ve konkordato yapılması,
9. Mal rejimi sözleşmeleri, mirasın paylaşılması ve miras payının devri sözleşmeleri yapılması,
10. Borç ödemededen aciz beyanı,
11. Vesayet altındaki kişi hakkında hayat sigortası yapılması,
12. Çıraklık sözleşmesi yapılması,
13. Vesayet altındaki kişinin bir eğitim, bakım veya sağlık kurumuna yerleştirilmesi,
14. Vesayet altındaki kişinin yerleşim yerinin değiştirilmesi.”

136 “TMK Madde 463 - Aşağıdaki hallerde vesayet makamının izninden sonra denetim makamının da izni gereklidir:

1. Vesayet altındaki kişinin evlat edinmesi veya evlat edinilmesi,
2. Vesayet altındaki kişinin vatandaşlığa girmesi veya çıkması,
3. Bir işletmenin devralınması veya tasfiyesi, kişisel sorumluluğu gerektiren bir ortaklığa girilmesi veya önemli bir sermaye ile bir şirkete ortak olunması,
4. Ömür boyu aylık veya gelir bağlama veya ölünceye kadar bakma sözleşmeleri yapılması,
5. Mirasın kabulü, reddi veya miras sözleşmesi yapılması,
6. Küçüğün ergin kılınması
7. Vesayet altındaki kişi ile vasi arasında sözleşme yapılması.”

137 **Aydoğdu**, s. 21; **Atamulu**, s. 176-177.

138 **Zeytin**, s. 54; **Gümüş**, s. 232-233; **Acar**, s. 149-150; **Uluç**, s. 229.

açma hakkı tanınmıştır¹³⁹. Bununla birlikte ayırt etme gücünden sürekli yoksun olan eşin mal rejimi sözleşmesi yapma ehliyeti de bulunmadığından, diğer eşin bu yönüyle mağdur olma ihtimalini ortadan kaldırmak üzere kanun koyucu TMK m. 206'da düzenlenen bu haklı sebeple mal rejiminin değiştirilmesinin önünü açmıştır¹⁴⁰.

TMK m. 206 hükmünün son cümlesinden eşlerden birinin ayırt etme gücünden sürekli yoksun olması durumunda onun kanuni temsilcisine de bu sebeple (ve sadece bu sebeple sınırlı olmak üzere) mal ayrılığına geçiş davası açma imkânının tanındığı anlaşılmaktadır¹⁴¹. Kural, mal rejimi sözleşmesi yapma hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmasıdır (TMK m. 16/I; 204/I). Ancak belirtilen maddede bu kurala istisna getirilerek ayırt etme gücünden sürekli yoksun bulunan eşin kanuni temsilcisine de bu yönde bir hak verilmiştir. Kanun koyucunun bu düzenleme ile ayırt etme gücünü sürekli olarak yitiren eşin olası mağduriyetlerden korunmasını amaçladığı düşünülmektedir. Bununla birlikte istisnai bir durum olsa da, eşlerden her ikisinin de ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olması hâlinde olağanüstü mal rejimine geçişi talep etme yetkisinin kanunî temsilcilere ait olacağı ve davanın da temsilciler tarafından takip edileceği anılan düzenlemeden çıkan bir sonuçtur¹⁴². Son durum TMK m.206/I ya da m.206/II, b.2 gereğince haklı sebep kapsamında da değerlendirilebilir.¹⁴³

3. Diğer Eşin Davayı Kabul Etmesi

Eşlerden birinin haklı sebebinin olduğunu düşünerek mal ayrılığına geçiş davasını açmasına karşılık diğer eşin de davayı kabul etmesi halinde davanın ne yönde şekil alacağı hususuna Yargıtay içtihatları aracılığıyla yorum getirmek mümkündür. Bir ilk derece mahkemesi kararında TMK 206. maddesinin uygulanabilmesi için eşler arasında bir çekişme olması gerektiği, tarafların her zaman mal rejimi sözleşmesiyle mal ayrılığını seçebilme olanaklarının bulunduğu, taraflar arasında çekişme bulunmadığı takdirde davanın açılmasında hukukî yararın da bulunmadığı

139 Muzaffer Şeker, Bilimsel Çalışmalar ve Güncel Yargıtay Kararlarıyla Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlantılı Konular, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 219.

140 Aydoğdu, s. 21.

141 Akçin/Meral/Beyaz, s. 56; Midyat, s. 21; Makas, s. 7; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 158.

142 Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 158. Bu durumda vesayet makamının izninin gerektiği yönündeki görüşler için bkz. Zeytin, s. 54; Zafer Ergün, Boşanma Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 1552.

143 Gümüş, s. 232-233; Acar, s. 150.

gerekçeleriyle red kararı verilmiştir. Anılan davada Yargıtay, TMK 206. maddesinde yazılı koşulların oluştuğu ve davalının davayı kabul etmesinin davacı aleyhine değerlendirilemeyeceğinden bahisle verilen kararı bozmuştur¹⁴⁴. Buna göre;

“TMK’nın 208. maddesine göre her zaman tarafların mal rejimi sözleşmesi yapabilecekleri gerekçe gösterilmiş ise de TMK’nın 206. maddesinde yazılı koşulların oluşması durumunda davalının yargılamanın devamı sırasında davayı kabul etmesi davacı aleyhine değerlendirilemez. Diğer yandan TMK’nın 225. maddesine göre “mal ayrılığına geçilmesi” ve “başka mal rejimine geçilmesi” mal rejiminin sona erdiren ayrı sebepler olarak düzenlemiş olup, TMK’nın 206. maddesine göre mal ayrılığına geçilmesi halinde taraflar arasındaki mal rejimi dava tarihi itibarıyla, mal rejimi sözleşmesi ile başka mal rejiminin seçilmesi halinde ise noterde mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı tarih itibarıyla sona ereceğinden, Mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesinde davacının hukuki yararının varlığı da açıktır. Mahkemece, davacının hukuki yararı olduğu göz ardı edilerek TMK’nın 208. madde gereği her zaman mal rejimi sözleşmesi yapabileceklerinin gerekçe yapılması ve davacının seçimlik hakkının elinden alınarak, aleyhine hukuki sonuç doğuracak şekilde hüküm kurulmuş olması da doğru değildir... ”

Bir başka Yargıtay kararında da *“TMK’nın 208. maddesine göre her zaman tarafların mal rejimi sözleşmesi yapabilecekleri gerekçe gösterilmiş ise de TMK’nın 206. maddesinde yazılı koşulların oluşması durumunda davalının yargılamanın devamı sırasında davayı kabul etmesi davacı aleyhine değerlendirilemez. Diğer yandan TMK’nın 225. maddesine göre ‘mal ayrılığına geçilmesi’ ve ‘başka mal rejimine geçilmesi’ mal rejiminin sona erdiren ayrı sebepler olarak düzenlemiş olup, TMK’nın 206. maddesine göre mal ayrılığına geçilmesi halinde taraflar arasındaki mal rejimi dava tarihi itibarıyla, mal rejimi sözleşmesi ile başka mal rejiminin seçilmesi halinde ise noterde mal rejimi sözleşmesinin yapıldığı tarih itibarıyla sona ereceğinden, mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesinde davacının hukuki yararının varlığı da açıktır. Mahkemece, davacının hukuki yararı olduğu göz ardı edilerek TMK’nın 208. madde gereği her zaman mal rejimi sözleşmesi yapabileceklerinin gerekçe yapılması ve davacının seçimlik hakkının elinden alınarak, aleyhine hukukî sonuç doğuracak şekilde*

144 Yarg. 8. HD., E. 2013/11089, K. 2014/7833, 22.04.2014. Corpus. E.T. 18.10.2024.

hüküm kurulmuş olması da doğru değildir” denilerek aynı gerekçelerle yerel mahkeme kararı bozulmuştur¹⁴⁵.

Kanaatimizce, eşler evlilik birliğinin devamı süresince seçimlik mal rejimlerinden dilediklerini seçebileceği gibi, mevcut mal rejimlerini kanundaki sınırlamalara tabi olarak değiştirebilirler. Bununla birlikte eşler mahkemeye başvurularak haklı sebeplere dayanarak mal ayrılığına geçiş de talep edilebilmektedir. TMK m. 206 hükmü daha ziyade “Mal Ortaklığı Rejimine” yönelik bir düzenleme olmakla birlikte, haklı sebeplerin bulunması kaydıyla diğer mal rejimlerinde de uygulama alanı bulmaktadır. Bu bağlamda diğer eşle anlaşmak suretiyle bir mal rejimi seçiminde bulunmayan/bulunamayan davacının devletin yaptırım gücü üzerinden TMK m. 206 güvencesine başvurma olanağı bulunmaktadır. Diğer taraftan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun¹⁴⁶ 308. maddesi uyarınca tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği uyuşmazlıklarda, davalının davayı kabul etme imkanı mevcuttur. TMK m. 206 bağlamında, usul kurallarına ve dürüstlük ilkesine uygun olmak kaydıyla davalı eşin davayı kabul etmesi ya da tarafların mal rejimi sözleşmesi tanzim etme imkanlarının bulunması, davacının hukuki yararının bulunmadığı yönünde değerlendirilemez. Somut durumda mahkemece değerlendirilecek husus, haklı sebeplerin bulunup bulunmadığı noktasında düğümlenmekte olup, hak arama özgürlüğünün bir gereği olarak açılan mal ayrılığına geçiş davasında kanunda olmayan gerekçelerle davanın reddi yönünde ortaya çıkan uygulamanın isabetli olmadığı kanaatindeyiz.

4. Mahkemenin Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş Kabul Etmesi

Haklı sebeplerin mevcudiyeti durumunda hâkim, eşlerden birinin talebi üzerine kanun maddesinde sayılan mevcut hallerden birinin ya da benzer bir hâlin ortaya çıkması sonucunda eşler arasında mal ayrılığı rejimine geçiş kararı verebilir. TMK m. 207 uyarınca yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Bu hususta boşanma ve ayrılığa ilişkin tesis edilen iki yetkili mahkemeden yalnızca biri yetkili kılınarak ayrı bir yetki kuralı öngörülmüştür¹⁴⁷. Mal ayrılığına geçiş talebinde görevli mahkeme ise 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun¹⁴⁸, un 4. Maddesi uyarınca Aile Mahkemeleridir.

145 Yarg. 8. HD., E. 2013/11089, K. 2014/7833, 22.04.2014. Corpus. E.T. 18.10.2024.

146 RG. 4/2/2011, S. 27836.

147 Zeytin, s. 59; Gençcan, Mal Rejimleri Hukuku, s. 141; Şıpka, s. 45.

148 RG. 18/1/2003, S. 24997.

Hâkimin olağanüstü mal rejimine geçiş talebinin kabulüne yönelik kararı yenilik doğuran bir karardır¹⁴⁹. Olağanüstü mal rejimine geçiş davasında verilen karar da istisnai nitelikte olup geçmişe etkilidir¹⁵⁰. Zira eşlerden birinin rejim kurallarına göre elde edeceği menfaatlerin zedelenmesi söz konusu olabileceğinden olağanüstü mal rejimine geçiş davası sonucunda davanın kabulü yönünde verilen kararın kesinleşmesiyle eşler arasındaki mevcut mal rejimi mal ayrılığı rejimine dönüşür¹⁵¹.

TMK m. 206 hükmü gereğince mal ayrılığı rejimine geçilmesiyle birlikte edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihinden itibaren sona erer ve TMK m. 212 hükmü gereğince tasfiye edilir; yoksa mahkemece kararın verildiği ya da kesinleştiği an dikkate alınmaz. Çünkü TMK m. 225/ f. 2'de açık bir şekilde edinilmiş mallara katılma rejiminin dava tarihinden itibaren sona ereceği belirtilmiştir¹⁵². Aynı yöndeki Yargıtay kararında “... *TMK'nın 206. maddesine göre mal ayrılığına geçilmesi halinde taraflar arasındaki mal rejimi dava tarihi itibarıyla, ... sona ereceğinden, mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesinde davacının hukukî yararının varlığı da açıktır.*” şeklinde hüküm tesis edilmiştir¹⁵³.

Mahkemece davanın kabulüne yönelik verilen karar kesinleştiğinde taraflar arasındaki önceki mal rejimi dava tarihinden itibaren kendiliğinden sona ermekte ve mal ayrılığına geçiş sağlanmaktadır. Mal ayrılığına geçilmesi hususunda dava tarihinin esas alınması talepte bulunan eşin menfaatleri açısından yerindedir. Zira uzayan yargılamanın sonunu beklemek eş için aleyhe sonuçlar doğurabilir¹⁵⁴.

TMK m. 212 hükmü uyarınca kanunda aksi yönde düzenleme bulunmadıkça eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır. Olağanüstü mal rejimine geçilmesiyle eski rejim ortadan kalktığı için bu rejimin tasfiye edilmesi gerekmektedir ki, bu durumda tasfiye ortadan kaldırılan rejime ilişkin düzenlemeler uyarınca gerçekleştirilir¹⁵⁵.

149 Yenilik doğuran haklara dair detaylı bilgi için bkz. **Oğuzman/Barlas**, s. 154 vd.

150 **Aydoğdu**, s. 21-22.

151 **Aydoğdu**, s. 21-22; **Gençcan**, *Mal Rejimleri Hukuku*, s. 141 vd.

152 **Gençcan**, *Mal Rejimleri Hukuku*, s. 141 vd.

153 Yarg. 8 HD., E. 2013/11089, K. 2014/7833, 22.04.2014. Corpus. E.T. 19.101.2024.

154 Miray Deniz **Özer**, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s. 32.

155 **Şıpka/Özdoğan**, s. 27; **Acar**, s. 153; **Zeytin**, s. 74.

Olağanüstü mal rejimine geçilmesiyle eşler arasında TMK m.242 ve m.243’de düzenlenen mal ayrılığı rejimi hükümleri geçerlilik kazanır. Bu süreçte eşler kanuni sınırlar içinde kalmak kaydıyla kendi malvarlığı değerleri üzerinde her türlü yönetim, kullanım ve tasarruf haklarına sahip oldukları gibi; birbirleriyle veya üçüncü kişilerle hukukî işlem yapmaları da mümkündür¹⁵⁶.

SONUÇ

Ekonomik, dini, duygusal, cinsel, psikolojik ve sosyal boyutları itibariyle evlilik birliği, hukukî düzenlemelere doğrudan ya da dolaylı olarak konu edilen, çok bileşenli bir kurumsal yapı mahiyetindedir. Toplumun temel taşı olarak birçok mevzuat hükmü ile koruma altına alınan bu yapı, bir yönüyle de eşlerin evlilik birliğine taşıdığı bireysel norm değerlerine göre şekillenmektedir.

İsviçre Medenî Kanunu’ndan ilham alınarak daha eşitlikçi düzenlemelerle yenilenen Türk Medenî Kanunu, bilhassa eşler arasındaki mal rejimlerini düzenleyen hükümleri itibariyle önemli yenilikler getirmiştir. Bu düzenlemelerin nihai amacı, eşler arası güç ve otoritenin en yaygın mecralarından biri olarak mal rejimine ilişkin hususlarda eşlere ekonomik himaye sağlayan yasal standartların belirlenmesidir. Hâkimin evlilik birliğine doğrudan müdahalesini öngören bu düzenlemelerle uyumlu olarak, bu çalışmanın konusu olan TMK 206. maddede düzenlenen “Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş” talebi de, evlilik birliği içinde eşlere sağlanmış önemli bir hukukî himayedir. Ancak mevzuatta yer alan eksik ya da tartışmaya açık bazı hükümler nedeniyle uygulamada bu himaye tam anlamıyla sağlanamamaktadır. İlk olarak, aile mahkemesi hâkimine eşlere ait malların yönetimine ilişkin tedbirleri alma imkanı getiren TMK 169. maddenin giriş kısmında “*boşanma ve ayrılık davası*” ibaresinin kaldırılması gerektiği kanısındayız. Eşler arasında ağırlıklı çatışma mecrası olarak ekonomik hususlarda ortaya çıkabilecek hukukî ihtilaflar boşanma ve ayrılık davası ile sınırlı olmadığına göre, TMK 169. maddesinin uygulama alanını aile mahkemesinin görev alanına giren diğer uyuşmazlıklara da genişletecek bir düzenlemenin yapılması gereklidir. Kaldı ki, boşanma ya da ayrılık talebinin söz konusu olmadığı, eşler arasında fiili birlikteliğin devam ettiği durumlarda dahi TMK m. 194, m. 198, m. 199 gibi düzenlemelerle aile mahkemesi hâkiminin özellikle ekonomik hususlarda evlilik birliğine doğrudan müdahale etmesine yasal zeminde kapı aralanmışken, mal ayrılığına geçiş talebiyle açılan bir

156 Zeytin, s. 72.

davada hâkimin tedbir kararı verme imkanının boşanma ve ayrılık davalarına nispetle sınırlı tutulmasını hukuk mantığıyla bağdaştırmamaktayız.

Diğer taraftan TMK m. 169 hükmü ile birlikte değerlendirildiğinde, Türk toplumunda eşler arasındaki ekonomik hususların ancak olası bir ayrılık ya da boşanma halinde dava konusu yapıldığı sosyolojik verilerle sabittir. Bu veri ışığında madde hükmünde vurgulanan “*ayrılık ve boşanma*” ifadelerinin mal ayrılığına geçiş davasının düzenleniş amacıyla da uyumsuz olduğu kanaatindeyiz. Zira yukarıda da belirtildiği gibi olağanüstü mal ayrılığı rejimine geçiş davası, nihayetinde evlilik birliğini koruma saikiyle hareket eden eşin, mahkemenin vereceği mal ayrılığı kararıyla ekonomik bütünlüğünü koruma çabasının bir görünümüdür. Dolayısıyla TMK m. 206 hükmünün işlerliğini sağlamak üzere hâkime tanınan tedbir imkanlarının etkili bir şekilde kullanımını sağlayacak mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır.

Bununla birlikte TMK m. 206’da mal ayrılığına geçiş talebi için öngörülen ve örnekleme yoluyla sıralanan haklı sebeplerden 5. bent dışındaki diğer sebeplerin “Mal Ortaklığı Rejimine” işaret etmesini de düzenlemenin amacına aykırı bulmaktayız. Bu yönüyle TMK m. 206 hükmünde örnek kabilinden verilen haklı nedenler uygulayıcılar nezdinde “Mal Ortaklığı Rejimine” mahsus bir düzenleme olduğu yanlış kanaatini oluşturmaya da elverişlidir. Nitekim maddenin diğer seçimlik mal rejimlerine de işaret eden “*Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermektan kaçınması*” içeriğindeki 4. bendinde dahi yine ortaklık mallarına atıf yapılması bu yanlış kanaatin oluşmasına sebebiyet vermektedir.

Sosyolojik bağlamda ise mal rejimine ilişkin hususlarda sözleşme yapma alışkanlığının yaygın olmadığı Türk toplumunda, eşler arasında en yaygın rejimin yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi olduğu düşünüldüğünde, TMK m. 206 hükmünde, düzenlemenin diğer seçimlik mal rejimleri için de uygulama gücüne sahip olduğunu ortaya koyan ve bu yöndeki tereddütleri gideren değişikliklerin yapılması bir gerekliliktir.

Son olarak, mehaz İsviçre hukukunda eşlerin birbirlerinden, malvarlığı değerleri ve borçlar hakkında bilgi talep etme imkânı bulunmakta olup Türk Medenî Kanunu’nda bu yönde bir düzenlemenin yapılmamış olması da önemli bir eksiklik. Her ne kadar TMK m. 216 hükmü ile “*Eşlerden her biri, diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmi senetle yapılmasını isteyebilir.*” ifadesiyle bu eksiklik giderilmeye çalışılmışsa da, bu talebi yerine getirmeyen eşe karşı

uygulanacak herhangi bir yaptırım bulunmamaktadır. Bununla birlikte TMK m. 206/b. 4 hükmü ile bilgi verme yükümlülüğüne aykırı davranan eş aleyhine diğer eşin olağanüstü mal rejimine geçiş talebinde bulunması, kanunda düzenlenmeyen bir kurala riayet edilmemesinin, kanunî bir yaptırıma bağlanması gibi hukuk mantığına uymayan bir çelişki oluşturması da cabasıdır. Bu eksikliklerin yanı sıra TMK m. 206 hükmünün ilişkili bulunduğu sorun alanlarına değinmek gerekirse; kusurlu tarafın dava hakkının bulunup bulunmadığı, diğer eşin davayı kabul etmesinin yargılamaya etkisinin ne olacağı, davanın üçüncü kişilere karşı görünüş yaratmak üzere açılması gibi uygulamada ortaya çıkan sorunlar da cevap beklemektedir. Bu hususlar nazara alınarak yapılacak düzenleme ile uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi ve toplum nezdinde de evlilik birliği devam ederken eşleri birbirlerine karşı koruyan yasal mekanizmaların hayata geçirilmesi elzemdir.

KAYNAKÇA

Acabey, Mehmet Beşir, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, İzmir 1998. (Kısaltma: Evlilik Birliği).

Acabey, Mehmet Beşir, Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Turhan Kitabevi, Ankara 2020. (Kısaltma: Katılma Rejimi).

Acar, Faruk, Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

Akçin, Fahri/**Meral**, Nadir/**Beyaz**, Ebru, Yargıtay Uygulamasında Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

Akıncı, Şahin, Borçlar Hukuku Bilgisi, Genişletilmiş 13. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2022.

Akıntürk, Turgut/**Akıpek**, Jale, Eşya Hukuku, İstanbul 2009.

Akıntürk, Turgut/**Ateş**, Derya, Türk Medeni Hukuku-II (Aile Hukuku), 21. Bası, Beta Yayınevi, Ankara 2019.

Atamulu, İsmail, “Türk Medenî Kanununda Olağanüstü Mal Rejimi ve Özellikle Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş Halleri”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, Aralık 2010, s. 151-181.

Aydoğdu, Emre, Türk Aile Hukukunda Mal Ayrılığı Rejimi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016.

Budak, Ali Cem, “Kılı Kırk Yarma Makinası” Medenî Usul Hukukunda Kavram İctihadı ve Menfaat İctihadı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021.

Budak, Ali Cem/**Karaaslan**, Varol, Medenî Usul Hukuku, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2023.

Doğan, Murat, “Türk Medenî Kanunu’nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 4, 2003, s. 93-129.

Dural, Mustafa/**Öğüz**, Tufan, Kişiler Hukuku-II (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 23. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022.

Dural, Mustafa/**Öğüz**, Tufan/**Gümüş**, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku-III (Aile Hukuku), Gözden Geçirilmiş 19. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2024.

Erdem, Mehmet, Aile Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.

Ergün, Zafer, Boşanma Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

Genç Gelgeç, Berrak, “TMK md.169 Gereğince Boşanma veya Ayrılık Davası Süresince Alınabilecek Geçici Önlemler”, GMHFD, C. 8, S. 2, 2023, s. 771-799.

Gençcan, Ömer Uğur, Aile Mahkemeleri Davaları, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

Gençan, Ömer Uğur, Evlenme Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

Gençan, Ömer Uğur, Mal Rejimleri Hukuku, Genişletilmiş 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

Gençan, Ömer Uğur, Olağanüstü Mal Rejimi ve Artık Değer, Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III. Dönem, 17-18 Kasım 2006, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, (Yayına Hazırlayanlar: Şükran Şıpka/Barış Özbilen/Ebru Şensöz), İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006.

Gümüş, Mustafa Alper, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-281), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.

Hayran, Burhan, 4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu Mal Rejimleri Şerhi, Ankara 2004.

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Aile Hukuku, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2016.

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Tartışmalar-Örnekli Açıklamalar Formüller Tablolar-İlgili Yasa Metinleri, Ankara 2002.

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Turhan Kitabevi, Ankara 2002. (Kısaltma: Edinilmiş Mallar).

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Katkı-Katılma Alacağı, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2016. (Kısaltma: Katkı-Katılma).

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Medenî Kanun’umuzun Aile - Miras - Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, Genişletilmiş 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2014. (Kısaltma: Yenilikler).

Kılıçoğlu, K. Yılmaz, “Evlilik Birliğinin Korunması”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 120, 2015.

Kırmızı, Mustafa, Açıklamalı İçtihatlı Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu, 4. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2018.

Makas, İhsan, Eşler Arasındaki Mal Rejimi Davalarında Yargıtay Uygulaması, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

Midyat, Nuri Aziz, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2023.

Oğuzman, Kemal/**Barlas,** Nami, Medenî Hukuk (Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar) 28. Bası, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2022.

Oğuzman, M. Kemal/**Seliçi,** Özer/**Oktay-Özdemir,** Saibe, Eşya Hukuku, 25. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2023.

Or, Elif Nurbanu, Uygulayıcılar İçin Boşanma Davaları Başvuru Kitabı, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

Özdamar, Demet/**Toker,** Ali Gümrah/**Kayış,** Ferhat/**Yağcıoğlu,** Burcu/**Toker Akgün,** Aliye, Yasal Mal Rejimi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi, 9. Baskı, Ankara 2024.

Özdoğan, Ayça/Uyanık, Ayşe, Yargıtay Uygulaması ve Doktrinde Soru Cevaplarla Boşanma Davaları, Aristo Yayınevi, İstanbul 2024.

Özer, Miray Deniz, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.

Öztañ, Bilge, Aile Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2015.

Özğür, Ali İhsan, Mal Rejimleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015.

Serozan, Rona, Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku, 8. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.

Sirmen, Lale, Eşya Hukuku, Ankara 2013.

Sonsuzoğlu, Elif, Medeni Kanun'da Mal Rejimi Düzenlemeleri ve Vergi Hukukundaki Etkileri, Legal Yayıncılık, İstanbul 2006.

Şahin Altıntaş, Mehtap, Hukukî, Psikolojik, Sosyolojik Boyutlarıyla Yasal Mal Rejimi ve Toplumsal Cinsiyet, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

Şahin Altıntaş, Mehtap, Yasal Mal Rejiminde Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

Şahin Altıntaş, Mehtap, Yasal Mal Rejiminde Mal Kaçırılmaların Psiko-Sosyal Etkileri, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Hukuk Sayısı, S. 21, C. 44, 2022, s. 885-908.

Şeker, Muzaffer, Bilimsel Çalışmalar ve Güncel Yargıtay Kararlarıyla Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlantılı Konular, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2022.

Şıpka, Şükran, Türk Aile Hukukunda Karı Koca Mal Rejimleri Sisteminde Yapılmak İstenen Düzenlemeler Hakkında Düşünceler, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağın (Kitaptan Bölüm), 2005.

Şıpka, Şükran, Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, 1. Baskıdan Tıpkı Basım, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2011. (Kısaltma: Uygulamaya İlişkin Sorunlar).

Şıpka, Şükran/Özdoğan, Ayça, Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları, 2. Bası, On iki Levha Yayınları, İstanbul 2017.

Uçar, Ayhan, 4721 Sayılı Medenî Kanun İle Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1-4, 2002, s. 317-332.

Uluç, Yusuf, Mal Rejimleri ve Tasfiyesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.

Uyumaz, Murat, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde İspat ve Envanter", Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 3-4, 2017, s. 123-170.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, Türk Medenî Hukuku-II (Aile Hukuku), 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1965.

Yetik, Nurten, Boşanma Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri, 3. Baskı, Bilge Kitabevi, Ankara 2008.

Yıldırım, Abdulkerim, Türk Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara 2014.

Yıldırım, Abdülkerim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş 14. Baskı, Monopol Yayınları, Ankara 2023.

Yılmaz, Canan, Türk ve İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

Zeytin, Zafer, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021.